

Precies op tijd arriveert mijn trein in Paris-Nord. Een medewerker van het 'établissement Public d'Aménagement de la ville nouvelle de Cergy-Pontoise' verwelkomt mij, neemt mijn bagage over en brengt mij naar de trein die ons, in westelijke richting nu, nog ongeveer 35 kilometer verder zal vervoeren. De trein is afgeladen vol. Volgend jaar wordt nieuw materieel ingezet op deze lijn, de reis zal dan minder tijd kosten en het nieuwe station in Cergy-Pontoise zal dan in gebruik genomen zijn. Aldus mijn begeleider.

Veertig minuten lang flitsen nu de meest chaotische beelden van de banlieu langs de ramen van onze coupé. Tenslotte verdwijnen deze beelden volledig in het schemerduister en gaat het licht in de trein aan. Inktzwart zijn de coupéramen nu opeens.

Zilvergrijs staat het vierkante venster van mijn kamer (in het splinternieuwe hotel Arcade) uitgesneden tegen de nog donkere wanden van mijn moderne living. Fijne nevels hangen over het land. Cergy-Pontoise lijkt niet te bestaan. Buiten hoor ik de eerste aarzelende geluiden in de vroege morgen. Plotseling is er het driffige geratel van pneumatische hamers. De dag is begonnen. Cergy-Pontoise bestaat.

Sinds 1966 blijkt men, met man en macht, te werken aan de realisering van 'la ville nouvelle'. In de eerstvolgende dertig jaar zullen nog vier miljoen mensen zich moeten vestigen in de Parijse agglomeratie. Vijfhonderd-duizend 'Parisiens' zullen zich dan thuis moeten voelen op een gebied dat nu wordt gevormd door vijftien kleine gemeenten, dertig kilometer ten westen van Parijs. Cergy en Pontoise zijn twee van de daar bestaande dorpen. De administratieve kern van de nieuwe leefgemeenschap Cergy-Pontoise komt tussen deze twee dorpen in te liggen.

Geografisch zal het nieuwe centrum worden bepaald door een merengebied van zestig hectare. Het is ontstaan als gevolg van noodzakelijke ontgrondingen die daar nu al zo'n vijftig jaar hebben plaatsgevonden. Feitelijk zal la ville nouvelle worden bestuurd door het 'Comité du Syndicat Communautaire d'Aménagement'. De 38 mensen die dit syndicaat zullen vormen, vertegenwoordigen de oorspronkelijke vijftien gemeenten. Deze gemeenten zullen niet worden opgeheven. Burgemeesters en gemeenteraad gaan gewoon door met hun werk alsof er geen ville nouvelle bestaat. Iedere gemeente zal echter - afhankelijk van de grootte - twee, maximaal vijf burgers leveren als leden voor het overkoepelende comité du syndicat. Dit comité zal worden voorgezeten door een president. Cergy-Pontoise bestaat, maar is dus een van de eerste Franse steden zonder burgemeester.

Waarschijnlijk is Cergy-Pontoise ook één van de weinige steden, die een informatiegids heeft ('à la découverte de Cergy-Pontoise') waarin historische feiten nauwelijks worden genoemd. Vier bladzijden blijken voldoende om de bezoeker te informeren over het verle-

den van zowel Cergy als Pontoise. Lodewijk de Heilige heeft ooit dysenterie gehad in Pontoise, maar was toch ook de stichter van de kerk de Notre Dame en het Hôtel-Dieu aan de oevers van de Oise. Verder kan men in een klein museum te Guiry-en-Vexin, dat een slordige twintig kilometer buiten Pontoise gelegen is, mammoetbeenderen en vuurstenen artefacten bewonderen. Stille getuigen uit een grijs verleden. Bovendien, ligt Vincent van Gogh niet begraven in Auvers sur Oise? Goed, dat ligt een twaalf kilometer stroomopwaarts aan de Oise. Toegegeven! Maar Cergy-Pontoise ligt daar dan toch maar vlak bij!

U moet la ville nouvelle echter niet bezoeken om zijn historische kunstschaten, maar om zijn ideale geografische ligging en om zijn nieuwe architectuur. Noch in Cergy noch in Pontoise zult u eigentijdse bouwkunst kunnen bewonderen. Pontoise zowel als Cergy zijn beide tot 'beschermd' gebied verklaard. Het geroezemoes van de activiteiten die de duizenden arbeiders ontwikkelen boven het plateau, juist tussen de beide dorpen in, zal de eerbiedwaardige stilte van deze dorpen slechts tijdelijk kunnen verstoren. De activiteiten van de nieuwe bouwheren worden geveesd zoals men ooit beveesd was voor die van de Hunnen of de Noormannen.

De taxichauffeur, die mij na vijf dagen terugbrengt naar het oude stationnetje van Pontoise, spreekt zijn bewondering uit voor de vormgeving van la ville nouvelle, maar gromt tussen zijn tanden dat het nieuwe commerciële centrum (Les trois fontaines) de doodsteek betekend voor de neringdoenden in Pontoise. Gnuivend merkt hij echter op dat de architecten van deze geweldige supermarkt - Vasconi en Georgel - in ieder geval nog geen goed alternatief hebben aangeboden in ruil voor de bestaande sfeer op de wekelijkse markt in Pontoise. Die markt verloopt volgens hem zelfs extra geanimeerd. Maar voor de rest...

Voordat ik uitstap vraagt hij, schijnbaar nonchalant, of ik zelf ook werk 'pour le nouveau paradis'. Even voordat mijn trein het station verlaat zie ik hem nog net met een nieuwe klant wegrijden. Als volgend jaar het nieuwe station geopend is zal hij de nieuwe city waarschijnlijk weer grondig verwensen.

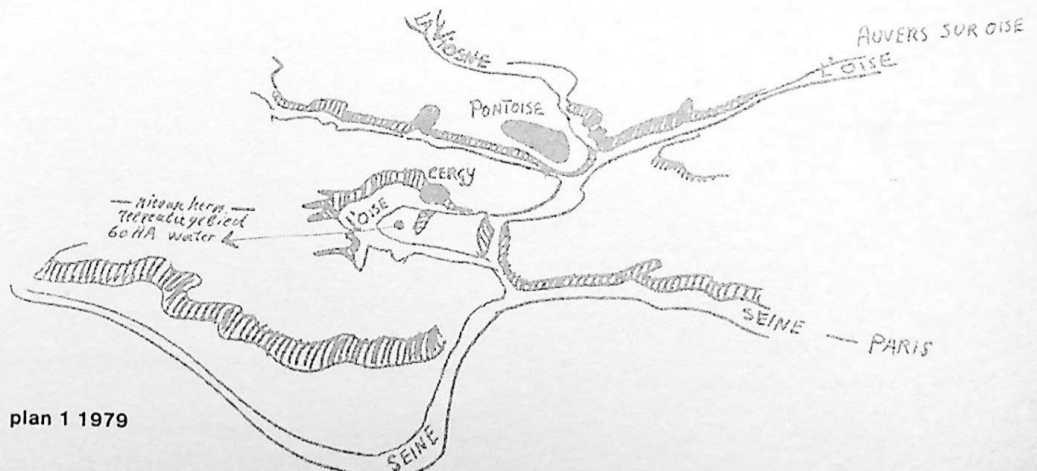
Een Poolse architect, jarenlang reeds medewerker van het Etablissement Public d'Aménagement had mij zaterdag de hele dag rondgeleid in de omgeving van Cergy-Pontoise. Toen wij 's middags een karakteristieke oude boerenhofstede bezochten zei hij plotseling, op de stille binnenplaats, 'onbegrijpelijk zo'n stil gebied, zo'n vergeten oord op handworp afstand van zo'n gigantische miljoenenstad als Parijs' (veertien miljoen inwoners om-

Pontoise, kathedraal Saint-Maclou. 'Tegenover de meeste scènes van het wereldtoneel staat mijn dorp vrijwel onverschillig. Het zal wel zo zijn in elk dorp van Frankrijk. Alle dorpen lijken op elkaar, zou Bernanos' curé de campagne er waarschijnlijk van zeggen. Dat is waar in een bepaalde fundamentele zin. Maar het neemt niet weg, dat in ander opzicht géén enkel Frans dorp gelijk is aan een ander. Bernanos' curé is, denk ik, niet dikwijls overgeplaatst'. H. Baudet - Mijn dorp in Frankrijk

Cergy-Pontoise, plein voor de 'préfecture du Val d'Oise' (rechts nog juist zichtbaar). 'Er gaat van het nieuwe mechaniek voorlopig een ontwrichtende werking uit, zonder dat daar moraliter nog een nieuwe stabilisatie tegenover komt te staan. Een maatschappij, een besloten miniatuur-maatschappij, op drift, dit uiterlijk zo passievolle dorpje. De waarnemer kan zich niet onttrekken aan de indruk, dat hier iets bezig is te geschieden, dat tot de wortels dezer samenleving gaat. Zelfs, iets ontwortelends. Een curieuse disharmonie tussen de mensen en het nieuwe mechaniek der wereld'. H. Baudet - Mijn dorp in Frankrijk

streeks 2000.) 'Reden om het hele geval te behouden of mogelijk te restaureren', antwoordde ik hem laconiek. 'Economisch niet haalbaar', verzuchtte hij.

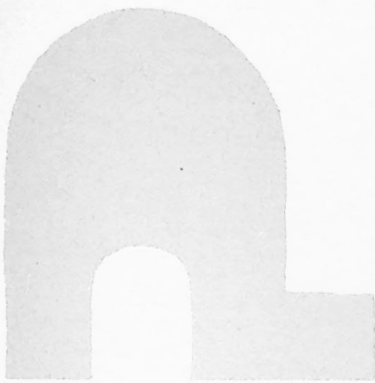
Als de trein, hellend door een lange bocht rijdt verstillt het coupéraam tot effen blauw. Beelden uit de herinnering projecteren zich. Ik zie weer het 'terrain vague' –ruigbegroeide onbebouwde grond– dat de eerste dag onder andere doel geweest is van een wandeling met Warnier (chef van de 'Service des Etudes Générales') en Juglar (afdeling groenvoorziening). Oorspronkelijk was dat driehoekige stuk grond volledig begroeid geweest met opgaand hakhout. Van die begroeiing resteerde hoogstens nog eenderde deel. De rest was bedolven onder gigantische bergen stenen en los gestorte grond. Een povere onkruidvegetatie groeide nu her en der. Deze kleine chaos, schandvlek in het overigens keurige en braaf georganiseerde Cergy-sud, was de reden geweest dat ik de laatste vraag, van de taxichauffeur in Pontoise bevestigend had kunnen beantwoorden.

Als het landschap weer op het coupéraam verschijnt maakt het horizontale beeld van 'la campagne' nu snel plaats voor dat van de verticale stedelijke structuur van Parijs. De anders zo saaie 'immeubles' dansen, schijnbaar vrolijk, over het plexiglas. Als de trein op terminus stopt komt alles tot rust; dringt het stationsgeroezemoes door tot in mijn coupé. Lesiecki, de Poolse architect van Cergy-Pontoise, zou de volgende maal onze verkenningstocht voortzetten. 'Cergy-Pontoise is zeer uitgestrekt', had hij gezegd; 'voorlopig zijn wij nog niet klaar'.

Cergy-Pontoise, détail van een reclamewand bij het winkelcentrum Les trois fontaines. 'Het nieuwe mecaniek der wereld' werkt voor wat la nouvelle ville betreft op een zeer bijzondere wijze. Cergy-Pontoise wordt georganiseerd als betrof het een gigantische legpuzzel. Om te voorkomen dat er halfvoltooiden wijken ontstaan wordt ieder stedelijk segment als een volledig functionerende eenheid kant en klaar afgeleverd. De gelukzalige bewoners hoeven zelf geen enkel steentje bij te dragen om dit aardse paradijs te voltooien. De sociograaf H. Baudet (Mijn dorp in Frankrijk): 'Het grote probleem is hier niet, dat er geweldige ingrijpende veranderingen zijn, maar het is dat die veranderingen in disharmonie leven met tradities, die het fundament zijn van deze gemeenschap'.

'Als je wilt begrijpen waarom Pontoise juist daar ligt waar het nu ligt, dan moet je eens letten op het merkwaardige verschijnsel dat de Seine, juist ten westen van Parijs en over de volle breedte van de stad, viermaal buitengewoon intensief verandert'. Lesiecki doceert. De tweede tocht door de landouwen rondom Cergy-Pontoise, is begonnen.

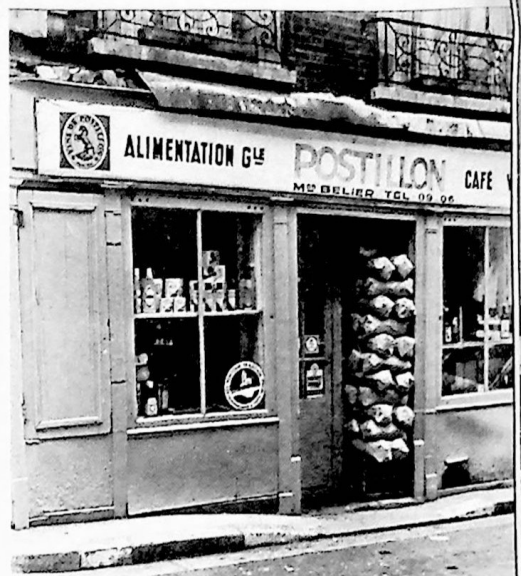
'Vooral in historische tijden moeten deze vier brede meanders een geduchte barrière gevormd hebben voor diegenen die snel, vanuit Parijs, de zee wilden bereiken. Men verliet Parijs dan ook liever in noordelijke richting, via la porte de Clignancourt, om daarna, even ten noorden van St Denis, in westelijke richting te kunnen afslaan. Men trok dus als het ware om de Seinebochten heen. Als je je, vanuit Rouaan, een raaklijn kunt voorstellen aan de laatste noordelijke bocht van de Seine voor Parijs, dan zal deze denkbeeldige raaklijn de Oise juist daar blijken te snijden waar nu Pontoise ligt'. Genietend van zijn betoog teemt Lesiecki verder, 'Reeds de Romeinen verkozen 'om de noord' te reizen en stichtten zo een van de vele 'routes césar' die Frankrijk rijk is. Bovendien waren de Romeinen, door het volgen van deze route, in staat de laagvlakte te gebruiken die gelegen is tussen twee hoge zandsteenplateaus van Cormeille en Montmorency. Deze zandsteenplateaus bepalen de karakteristiek van deze geaccidenteerde streek. De steile, opgaande wanden van deze plateaus noemt men de cuesta's'.

Als ik opmerk dat de spoorwegverbinding tussen Pontoise en Parijs exact hetzelfde tracé volgt als die van de route césar, knikt Lesiecki bevestigend. 'Maar de treinverbinding tussen Pontoise en Rouaan volgt een ander tracé dat, in noordelijke richting, afwijkt van het tracé van de cesarenweg. De autosnelweg (de route nationale 14), die Pontoise met Rouaan verbindt, volgt - wat dit traject betreft - de Romeinse heer-

baan beter. Tussen de nationale 14 en de spoorweg is hier echter een nieuwe, toekomstige ontlastingsweg (de A 15) gepland, die waarschijnlijk de meest ideale - dus kortste - verbinding tot stand zal brengen tussen Le Havre, Rouaan en Parijs. Het tracé van de A 15 ligt in het verlengde van de bestaande spoorwegverbinding Parijs-Pontoise en valt dus samen met de denkbeeldige raaklijn die de kortste verbinding theoretisch aangeeft'.

Einde van het college. Twaalf uur. Midi. In een tot eetgelegenheid omgebouwd dorpshuis staat onze tafel met de korte zijde tegen een, in licht eiken uitgevoerde, lambrizing geschoven. Als Lesiecki de wand betast zegt hij misprijzend 'artificieel'. De kale houten vloer heeft vrijwel dezelfde kleur als het verkleurde behang boven de geplastificeerde nep betimmering. De vele spiegels achter de bar tonen de binnenzijde van de façade, die voornamelijk in hout is uitgevoerd. Tussen onbestemd gekleurde gordijnen hangen, in tegenlicht, reproducties van impressionistische schilderijen - tegenhangers van de op de buitenmuur geafficheerde bodybuilders, jongleurs en acrobaten.

Omdat de grote verkeersstroom, westelijk van Parijs, voornamelijk via St Denis werd en wordt verwerkt kon het schilderachtige landschap tussen de grote smalle meanders van de Seine zijn specifiek karakter bewaren. De rivier, met zijn sompige en welig begroeide oevers, vormde een paradijselijk oord dat vooral luministische schilders scheen te inspireren. Louveciennes, Vetheuil, Argenteuil, Pont-Marly en Bougival zijn dorpen die Barbizon gaan vervangen. Pissarro, Sisley en Monet hebben het nieuwe paradijs verbeeld; Van Gogh is er tenslotte begraven. Lesiecki vindt dat een bezoek aan het graf van Vincent voor mij als Hollander een must is. Iedereen, die maar iets met schilderen te maken heeft, sleept hij dadelijk mee naar de kleine begraafplaats in Auvers-sur-Oise. De volgende dag, als wij Parijs bezoeken, dringt hij opnieuw op dat bezoek aan. Een lage, donkere en dichte bewolking hangt boven de metropool. Het trieste weer stimuleert niet om aan het verzoek van Lesiecki te voldoen. We besluiten samen dat dat wel zal gebeuren op de eerstvolgende dag dat het stralend weer zal zijn. De dag na ons besluit is het zondag en spant een smetteloos blauwe hemelkoepel zich over de wit berijpte velden. De geknotte bomen langs de rechte weg naar

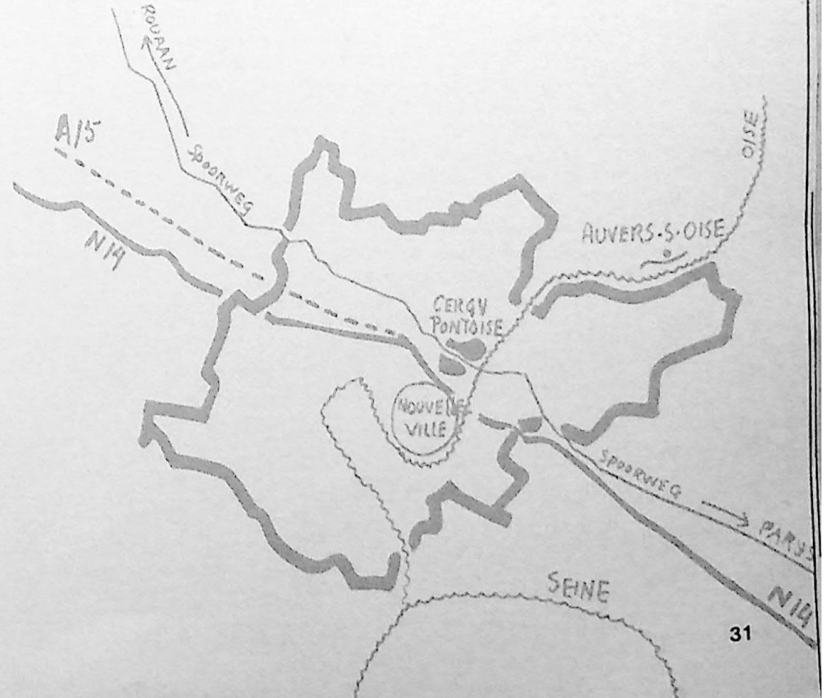
'Heel de traditie van bezitsvorming, van prestatie, van jaloerse zelfstandigheid in de eigen veste - le mur de la vie privée - en van overdracht daarvan, van localisme tenslotte en nooit verzwakkend besef van herkomst: neel dit systeem van levenswaarden lungeert in zijn soliditeit slechts op de vaste bodem van het familiaal fundament'.

H. Baudet - Mijn dorp in Frankrijk

'Voor Frankrijk kan gelden, dat het streven der vaders is, dat hun kleine onderneming, van welke aard dan ook, als een soort familiestuk zal overgaan op kinderen en kleinkinderen; een beschermde en tevens een levensmogelijkheid- en stijlbepalende 'familie-behuizing'.

H. Baudet - Mijn dorp in Frankrijk

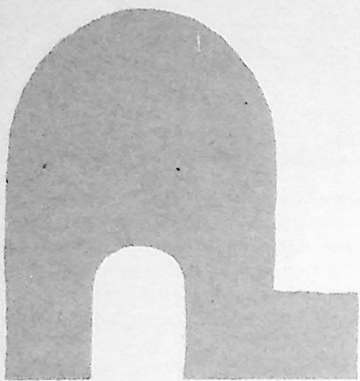
'De geblindeerde muren dier woningen geven, als het ware, uitdrukking aan een gepantserd wantrouwen dat thuishoort in het beeld. De huizen, zowel als de mensen, willen als het ware massieve bescherming zijn van de familiale loyers, die de kernen zijn der familiecorporaties'.
H. Baudet - Mijn dorp in Frankrijk

'Nergens hier op het land is de nieuwe uitrusting der maatschappij erin geslaagd die tradities te doen wegvallen of te doen breken. Er is nooit sprake van een breuk, maar er is voortdurend en overal sprake van een ontwrichting die optreedt'.
H. Baudet - sociograaf

Auvers werpen grillige schaduwen over het strak gebogen wegdek. Er is maar weinig verbeeldingskracht voor nodig om Vincent vermoeid, zijn studies dragend, huiswaarts te zien keren. 'Nous avons toute la mort pour nous reposer' zingt Georges Moustaki tegenwoordig, 'et nous avons toute la vie pour nous amuser'... We volgen de weg die achter het kerkje van Auvers naar de top van het plateau voert. Een stenen poortgebouwtje accentueert de entree van de begraafplaats. De azuren hemelkoepel schijnt, gedragen door vier stenen muren die de dodenakker omsluiten, dit mortuarium te voltooien. Een dichte klimopdeken dekt het graf. Twee stenen. Twee namen. De nieuwe generatie zal, in Cergy-Pontoise, in geen geval het héle leven feestend, zingend en dansend kunnen doorbrengen. 'Tachtig procent van de beroepsbevolking zal in la ville nouvelle werk moeten vinden', merkt Smit nuchter op in een aardrijkskundig geschreven verkenning over Frankrijk. 'Aan de recreatie is in deze nederzettingen veel aandacht besteed', vervolgt geograaf Smit, 'en uiterlijk kenmerken zij zich door een onuitputtelijke architectonische vormenrijkdom'. Het gebied dat door de planologen is voorbestemd om als kraamkamer te dienen voor de nieuwe leef- en werkgemeenschap - de nieuwe nederzetting - Cergy-Pontoise, is zodanig begrensd dat Auvers-sur-Oise, gelegen op de westelijke oever van de Oise, niet zal worden geïntegreerd. Het rijkgeschakeerde stedenbouwkundig profiel van Cergy-Pontoise, fantastisch produkt van de stedenbouwers van nu, zal dus waarschijnlijk nooit verrijzen boven de muren die de laatste rustplaats van Vincent omsluiten. Een smetteloos uitspannel zal blijvend de serene rust garanderen die nu het bezoek aan Auvers-sur-Oise tot een uitzonderlijke belevenis maakt.

Als we Auvers-sur-Oise verlaten verdwijnen de grijze huizen van het dorp in de lage zilvergrijze nevels die, in laat middaglicht, over het land komen aandrijven. Grisaille is de kleur van de aarde, matblauw de kleur van de lucht. Grijs is de karakteristieke kleur van het Franse landschap. Blauw is de meest geliefde kleur van de Fransen. Het blauwgrijze, koele coloriet van de schilderijen van Corot is typerender voor de Franse sfeer dan het warme coloriet van het werk van Van Gogh. Toch schijnt niet iedereen deze specifieke Franse sfeer te waarderen. Koloristen beleven de Franse steden en dorpen als gebieden die om de een of andere reden nooit zijn afgeschilderd. Giscard d'Estaing heeft zich, als president van Frankrijk, ooit mateloos geïrriteerd over het haveloze en kleurloze stadsbeeld van Parijs. Vooral in deze stad wordt sindsdien de bevolking gestimuleerd, door middel van premies, om de huizen eens een goede beurt te laten geven.

Cergy-Pontoise is een kleurrijke stad. Beleven we hier het revers de de medaille omdat het grijs schilderen als systeem onverdraaglijk bleek? Het obligate grijs, blauw en blauwgrijs moet plaats maken voor kleurenreeksen à la Van Gogh. En evenals Vincent destijds waren de uitvoerders nu bang om hun hoofd te stoten bij het ondernemen van deze experimenten. Toen één van de deskundigen namelijk voorstelde de 'Tour des Cerclades'—een cilindrisch gebouwde, twintig verdiepingen tellende woonflat naast de supermarkt 'Les trois fontaines'—te schilderen in verticale banen bleu, blanc en rouge, overeenkomstig de nationale driekleur, verkreeg dit plan géén goedkeuring. Men besloot toen de flat te markeren door hem helemaal met donkerblauwe—toch weer blauwe—diagonale banen te beschilderen. Zou het publiek, dat volgens Van Gogh eens om karakter zal roepen, negatief op dit kleurenexperiment reageren, dan zou men bij een toekomstige opknappbeurt het hele gevaarte in een rustige tint kunnen overschilderen. Zelfs was men bereid, als de bevolking zou toestemmen, alsnog de nationale driekleur als voorbeeld te gebruiken. De vormgevers waren kennelijk van plan door middel van kleur meer leven in de brouwerij te brengen.

'Tour des jeunes mariés' wordt dit honderdtwintig appartementen tellende paradijs voor jonggehuwden ook wel genoemd. De kamers zijn rond van vorm en voorzien van fel gekleurde plastic meubels die verschoven kunnen worden langs rails die aan het plafond bevestigd zijn.

Was men bang dat het overmatige kleurgebruik te stimulerend op jonggehuwden zou werken? Dat lijkt wel zo, want waarom heeft men anders ooit kunnen besluiten om de Tour des jeunes mariés gelijkvloers tevens te benutten als huwelijksvoorlichtingsbureau?

Het leven schijnt pas, na het maison de passage (Les Cerclades), in het paradijselijke Le Ponceau te beginnen. Le Ponceau is een gedeeltelijk voltooide, nieuwe woonwijk la nouvelle ville die ringvormig om de oude kern van Cergy is

graf van Van Gogh in Auvers sur Oise

'Ik stoot nog wel dikwijls mijn hoofd bij het ondernemen van iets maar toch, de kleuren volgen als vanzelf op elkaar en een kleur als uitgangspunt nemende komt mij helder voor de geest wat er uit afgeleid wordt en hoe men er leven in krijgen kan'.
Vincent van Gogh, brief 429

'De artisten roepen om karakter, wel—'t publiek zal het ook doen'.
Vincent van Gogh, brief 416
parking in Les Linandes bij Le Ponceau

gebouwd. Volgens de reclameborden, die de makelaars hebben opgesteld langs de toegangswegen, kunnen de bewoners in Le Ponceau pas kijken, leven en bewegen! Hier dus géén plafondbegeleiding meer! In verhouding tot de grootte van dit woongebied is het aantal 'geindividualiseerde' woningtypen onuitputtelijk groot. Men kan namelijk een keuze maken uit vierennegentig plattegronden. De etagewoningen zullen niet hoger zijn dan vier, hooguit zes verdiepingen.

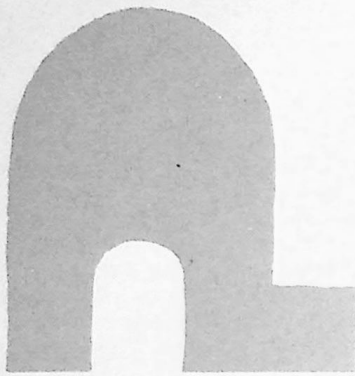
In noordelijke richting wordt het gebied van Le Ponceau afgesloten door een bebouwde gordel die zéér geprononceerd van kleur is. Een waar paradijs voor koloristen. Vrijwel overal is hier de bouwvorm totaal in de kleur meegenomen en zijn alleen deuropeningen en vensters vrij van kleur. Le revers de la médaille. Bruine gevels, rode wanden, oranje straten en gele pleinen. Flatgebouwen in donker kraplak contrasteren met woontorens in pruisisch blauw. Roze woonhuizen steken snijdend scherp af tegen dito donkerbruine exemplaren die, losjes gegroepeerd, een geheimzinnig, bijna zwart décor vormen. Een blinde achterwand van een lage lange woonunit is over de volle lengte als landschappelijke décor afgewerkt. Gestyleerde bomen leveren hier hun bijdrage om een parking op te vrolijken die de trieste geasfalteerde Bühne vormt vóór dit navrante décor. Als het waar is dat deze woongebieden gekleurd werden omdat de televisie in kleur is – volgens de lokroep van de makelaars in Le Ponceau – dan kunnen op dit vaste toneel 'life' buurtfeesten voor de televisie worden gehouden.

Voor ik mijn hotelkamer opzoek zwerf ik nog wat door het centrum van la ville neuve. Het wordt snel donker. Op het plein, tussen het gemeentehuis en het in aanbouw zijnde cultureel centrum, gaan de lantaarns aan. De glanzende betegelde façade van het cultureel centrum – hardblauwe tegels alterneren met hardgroene – licht mysterieus op tegen het indigo van de vrieskoude hemel. Een enkel verlicht venster van de Tour des jeunes mariés verraadt het eiland der gelukzaligen; gelijkvloers is alles nu donker en aan het diagonale streepmotief kan niemand zich op dit uur ergeren. Het warm-oranje, hoogpolig, kamerbreed nylon tapijt tekent voor mij de vijftiennegentigste plattegrond tussen de fel witte, indirect verlichte, muren aan mijn kamer op de vijfde verdieping in hotel Arkade.

reclamebord in Le Ponceau

'Kleur drukt uit zichzelf iets uit, dat kan niet missen, daar moet men gebruik van maken, wat mooi doet, werkelijk mooi – is ook juist'.
Vincent van Gogh, brief 429

Men zou de poffertjes bakkende jeugd, in de zandbakken van Le Ponceau, in één adem kunnen noemen met de kinderen die hun bootjes laten varen in de vijvers van de Tuilerieën in Parijs; het werk van Delandès –La Tour des jeunes mariés in la ville nouvelle– in één adem met het werk van Aillaud –La Borne Gonflée in La Défense– en de chaos naast de nieuwe spoorbaan in Cergy-Sud in één adem met de ecologische tuintjes aan de voeten van de wolkenkrabbers in datzelfde La Défense, omdat de nieuwe nederzetting Cergy-Pontoise gelegen is op het verlengde van de axiale verbindinglijn die het Louvre verbindt met La Défense via Tuilerieën en Arc de Triomphe.

De ontwikkeling in Cergy-Pontoise heeft wel degelijk iets te maken met die in La Défense. De plannen voor de bouw van La Défense, het Manhattan van Parijs, dateren uit 1932. Reeds vër voor de Tweede Wereldoorlog begreep men dat het overbelaste forensenverkeer in de banlieue alléén ontlast zou kunnen worden als meerdere, zelfstandig functionerende, stedelijke kernen rondom Parijs gebouwd zouden worden. Het resultaat van een inmiddels uitgeschreven prijsvraag was dan ook dat men besloot het beroemde tracé Louvre-Tuilerieën-Arc de Triomphe op waardige wijze in westelijke richting te verlengen. Een zelfstandige city, geïnspireerd op voorbeelden uit de far-west, zou in het verlengde van dit tracé worden gebouwd. De uitwerking van deze grootse plannen wordt pas in 1958 toevertrouwd aan het Etablissement Public pour L'Aménagement de La Défense (EPAD) nadat men, in principe, de verkeerde beslissing genomen had om de afstand tussen de Arc de Triomphe en het nieuwe La Défense, hemelsbreed, niet groot genoeg te maken. Het

Cergy-Pontoise; rechts La tour des jeunes mariés en links de supermarkt Les trois fontaines

gevolg van dit noodlottige besluit was dat de nieuwe satellietstad snel zou worden ingebouwd door het zich voortdurend uitbreidende Parijs. Zelfs indien het EPAD de opdracht krijgt de oorspronkelijke plannen alsnog volkomen te realiseren, dan zal La Défense waarschijnlijk nooit goed kunnen functioneren als zelfstandige eenheid.

Slechts voor één derde deel gerealiseerd en gekleed in glanzend staal en glas, toont deze gesjochten nazaat van Uncle Sam zich nu bepaald géén aantrekkelijk gastheer voor de vele arge-loze bezoekers die hier vergeefs naar gezelligheid lopen te zoeken. Geprojecteerd te midden

van een bevolking die zich blijft oriënteren op de oude, vertrouwde, overbelaste stedelijke kern van Parijs met zijn geliefde theaters, cinema's, bars en nachtclubs –gebologeerd als het ware door een magische kracht die de oude lichtstad nog voortdurend schijnt uit te stralen– verstijft La Défense steeds meer tot een dode kantoorwijk.

Inmiddels heeft men opnieuw besloten om, ter ontlasting van Parijs, vijf nieuwe zelfstandige stadskernen toe te voegen aan de inmiddels vijf gerealiseerde kernen in de directe omgeving van de stad. Eén van die nieuwe nederzettingen, Cergy-Pontoise, blijkt ongeveer te liggen in het verlengde van het beroemde tracé Louvre-Tuilerieën-Arc de Triomphe-La Défense. De afstand van la ville nouvelle Cergy-Pontoise tot La Défense is nu echter, hemelsbreed, ruim vier maal zo groot als de te korte afstand tussen La Défense en Arc de Triomphe.

De Spaanse hemelbestormer Bofill, Barcelonees architect, moet het kleinburgerlijk gebeuren in Cergy-Pontoise als een volkomen anticlimax ervaren. Als fantast voelt hij zich creatief geremd door de geresigneerde houding van de Fransen ten aanzien van de moderne architectuur. Anders dan de koloristen wil hij trachten het stedeboekkundige profiel van la ville nouvelle op zijn wijze kenmerkend te accentueren. Gestimuleerd door Pluvius en zich inspirerend op het verleden biedt hij de planologen 'le project de la Petite Cathédrale' aan. Dit plan zou volgens Bofill gerealiseerd moeten worden aan de noordzijde van Le Ponceau tegen het koloristische décor van de woonwijken Les Linandes en Les Chênes. Waarom in hemelsnaam opnieuw een kathedraal en wat heeft, voor de duivel, Pluvius met dit plan te maken? Bofill is van mening dat de gotische kathedraal bouwkundig het meest kenmerkende product van Franse bodem is. Daarom wil de enthous-

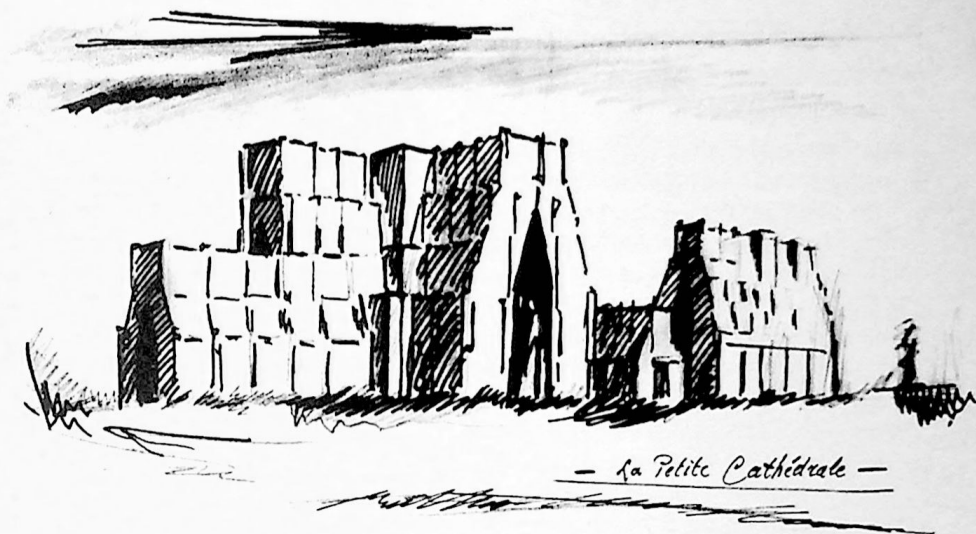
La Défense, het Manhattan van Parijs in 1970, met op de achtergrond de Arc de Triomphe en rechts de Eiffeltoren

La Défense bij Parijs - La Borne Gontlée van E. Aillaud

siaste Spanjaard deze bouwvorm opnieuw gebruiken om de zelfvoldane bourgeois satisfait, die toch ook niet ondersteboven schijnt te zijn van de far-west activiteiten die in La Défense worden ontwikkeld, te reanimeren en te activeren.

Deze reanimatie zou echter niet op spirituele maar op zuiver materiële gronden moeten plaatsvinden. La Petite Cathedrale is dan ook geen echte kathedraal, maar een gigantische overdekte supermarkt die er uitwendig uitziet als een gotisch kathedraal. Schip en dwarsbeuk bieden plaats aan overdekte straten. Zijbeuk, kooromgang en absidiale koorafsluiting bieden, voorzover zij op het noorden gelegen

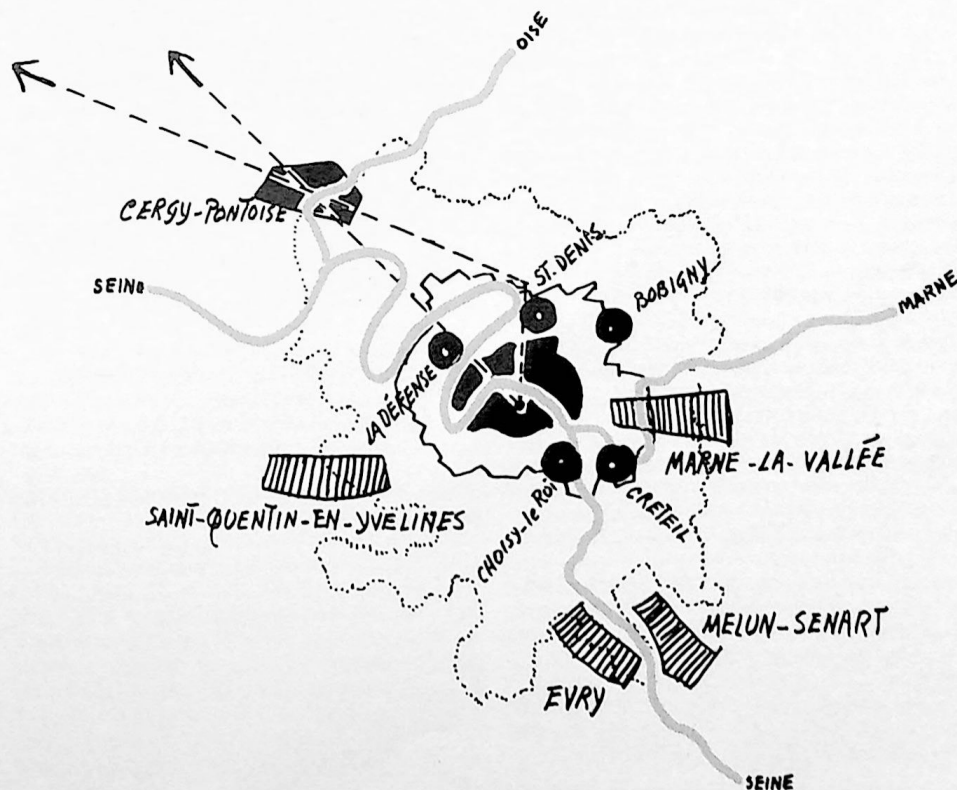
het plan van de Spaanse architect Bofill voor een overdekte supermarkt in Cergy-Pontoise

zijn, plaats aan bureaus en studio's, op het zuiden aan woningen, bars en restaurants. Het publiek zal bovendien in staat zijn om vanaf de negende etage van deze twintig etages tellende kitsch-kerk, La Défense en Parijs te zien. Als motivatie voor de bouw van dit protserige project voert Bofill aan dat het hem als zuiderling was opgevallen dat het gure, regenrijke klimaat van noord-Frankrijk bepaald niet stimulerend werkt om te gaan winkelen.

Twee jaar lang hebben deze plannen voor een anti-Pluvius tempel de gemoederen in Cergy-Pontoise bezig gehouden. Eindelijk neemt men in 1974 het definitieve besluit om Pluvius, met zijn grillige karakter, voor lief te nemen. Het getij is gekeerd, de bakens worden verzet. De reclameborden van de makelaars langs de toegangswegen naar Le Ponceau spreken een duidelijke

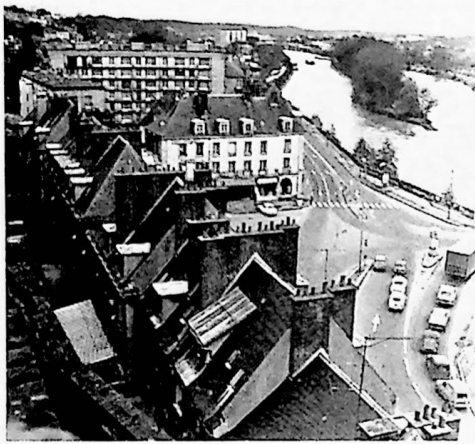
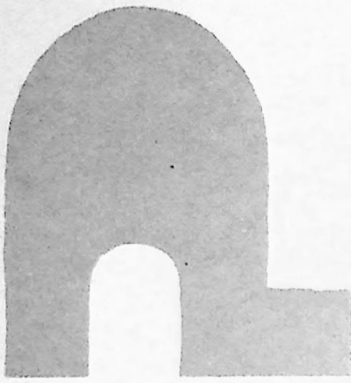
taal. De bourgeois satisfait -de nieuwe concitoyen van Cergy-Pontoise- die zijn logé's een promenade naar Parijs aanbiedt, ervaart het totale complex van La Défense als één gigantische Arc de Triomphe; als een Arc de Triomphe du Carrousel de l'Architecture Moderne. Zijn autootje wordt, dwars door het mastbos van gebouwen dat het imperium vormt van de kleine fonctionnaire, de lichtstad ingezogen. Apetrots verhaalt hij aan zijn gasten over de behaaglijke sfeer van luxe en welstand die heerst binnen deze hautaine architectuur. Hij maakt hen vluchtig attent op de eenzame arbeiders, effermere verschijningen, hóóg tegen de paarlemoeren (gedeelteeljk voltooide) geglazuurde gevels van de woonsilo's van Aillaud. Insecten lijken het; hopeloze, stervende insecten, aangetrokken door een overvloed van verlokende, delphinium-blauwe tinten.

Maar als 's avonds deze Arc de Triomphe Technocratique in een nimbus van licht schijnt te verdwijnen, is hij blij te kunnen terugkeren naar zijn maison de campagne. Morgen is het zondag en dan zal hij, trots als een pauw, achter zijn familie aan lopen over het pas voltooide en fraai geplaveide plein dat voor de gloednieuwe supermarché -la Franprix- is aangelegd. De blauw gestrikte taartdoos behoedzaam voor zich uit dragend.

Cergy-Pontoise - winkelcentrum

1 Cergy-Pontoise – gezicht over de Oise in de richting van Auvers sur Oise. De oude gevels op de voorgrond zijn een reconstructie van na de oorlog

2 blik over de oude stad in de richting van la nouvelle ville. Op de achtergrond links het gebouw van gas en elektriciteit met La tour des jeunes mariés en rechts 3M

De nuchtere opmerking van Baudet, dat niets meer Frans is dan het ondergeschikt maken van de interpretatie der praktijk aan het systeem van de juiste theorie, speelt mij voortdurend door de geest. Slapen blijkt onmogelijk. Gedurende de hele nacht verweeft de fragmentarische informatie van Lesiecki zich, afgewisseld door steeds terugkerende, kaleidoscopisch bewegende kleurimpressies van la ville nouvelle, met de informatieve gegevens die van officiële zijde verstrekt worden.

Mocht er een theorie bestaan, volgens welke het gebeuren tussen Cergy en Pontoise gerechtvaardigd is, dan geeft in ieder geval een van mijn officiële informatiebronnen – de gids à la découverte de Cergy-Pontoise – over die theorie inhoudelijk geen enkele mededeling. De gids informeert over datgene wat gepresenteerd is in Cergy-Pontoise en wil niets kwijt over toekomstige projecten; toujours incertaines dans une conjuncture mouvante. In het voorwoord van de gids spreekt men de wens uit dat het publiek eens de nationale autoroute zal verlaten om wat te zwerven door dit aardse paradijs. Te genieten valt: het gemeentehuis, het bureau voor openbare werken, een nieuw belastingkantoor, een nieuwe brug voor voetgangers en fietsers over de snelweg naar Parijs, nieuwe kleuter-, lagere en middelbare scholen, een school voor hoger onderwijs in de economische wetenschappen en het kantoor van de Franse gas- en elektriciteitsbedrijven.

Kleurvisioenen verdringen al deze heerlijkheden tijdelijk naar de achtergrond en projecteren droombeelden van gerealiseerde parken, fontein en eindeloze wandelpaden. Vage geluiden dringen door van achter de glazen pui van het nieuwe zwembad. Heldere stemmen schijnen op te klinken rondom de kindercrèche. Schilders zijn aan de ene kant bezig la Tour des jeunes mariés in een gedistingeerd blauw jasje te steken terwijl aan de andere kant van diezelfde Tour des cerclades deze kleur door andere werkploegen even snel wordt afgekrabd.

Bestaat er nu een theorie of bestaat er géén theorie. Lesiecki, ver weg nu, met een eentonige stem: 'La Défense is niet voltooid. Het hele plan is maar voor eenderde deel gerealiseerd. Het geld is op'. Dus toch een theorie denk ik vaag. Maar wat heeft nu La Défense in hemelsnaam te maken met la nouvelle ville? Waarom staat in mijn vertrouwde gids wel de Gaz et Electricité de France vermeld maar niet de Assurances Générales de France? En waarom twijfelt men, officieel, ten aanzien van de kleur van La Tour des jeunes mariés, maar mag tegelijkertijd het Amerikaanse concern 3 M (Minosta Mining Manufactory) een gigantische, roestende staalkolos bouwen, die ten eeuwige dage donkerbruin ten hemel streeft? Waarom was Le Ponceau ook al weer in kleur? Was dat niet omdat bioscoop en televisie inmiddels uitgegroeid zijn boven het primitieve

2

3

3 centrum nouvelle ville, links gas en elektra (EDF en GDF), midden de préfecture département Val d'Oise met het cultuurcentrum en rechts hotel Arcade

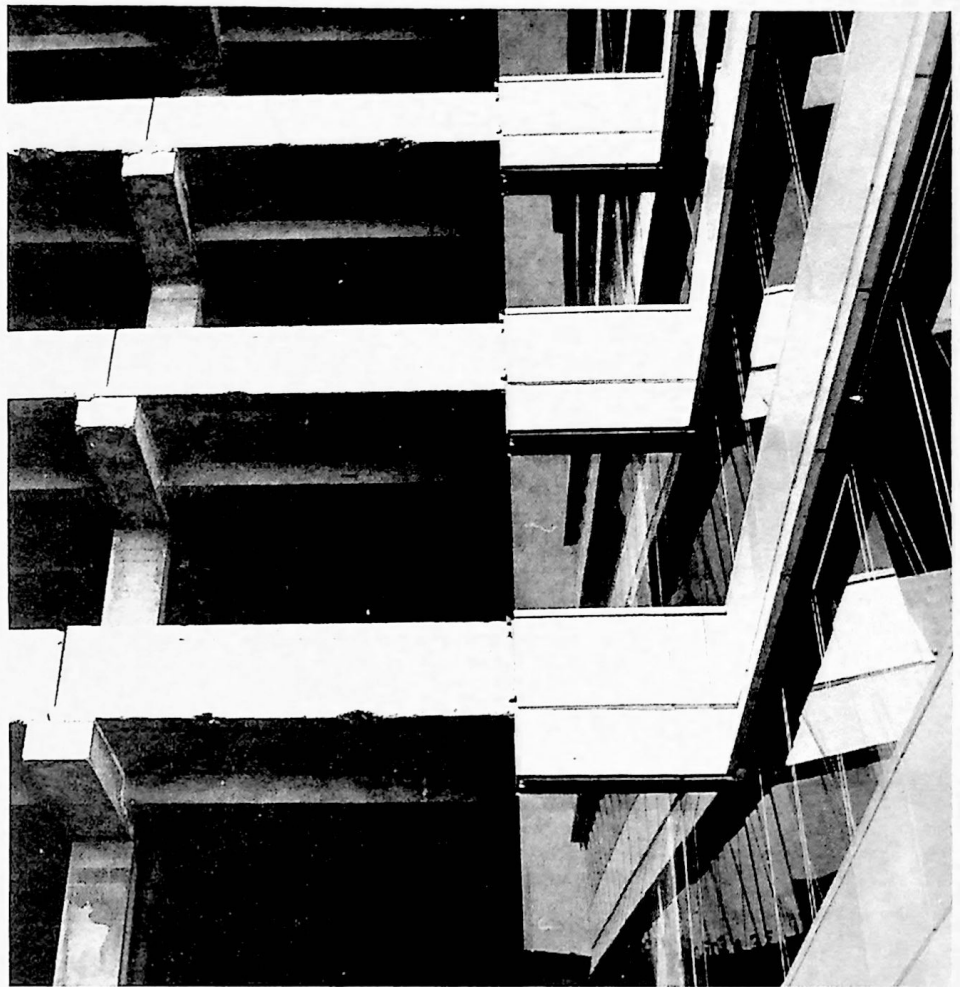

4

zwart-wit-stadium? Heeft men het grote complex van de Assurances Générales de France misschien niet vermeld in mijn gids, omdat dit bedrijf inmiddels alweer failliet is?

De voortdurend snel wisselende kleurenbeelden maken nu plaats voor een duidelijk zwart-wit-beeld van het glanzende aluminium gebouw van de Assurances Générales de France. De kolos is half voltooid. Het betonskelet is slechts voor de helft aan het oog onttrokken door een dubbelglazige aluminium pui. Wandelend tussen stapels ongebruikt bouw materiaal nader ik het complex via een, door onkruid overwoekerd, chaotisch bouwterrein. De beklemmende sfeer die er heerst wordt geaccentueerd door het schurende geluid van licht metaal tegen gewapend beton; de wind beweegt een losgeslagen aluminium strip. De voltooid helft van het gebouw is, dwars door een onvoltooid betonskelet heen, zichtbaar. Het voltooid gedeelte is gebruikt. In ruime zalen staan, zichtbaar door bruin zonwerend glas, bureaus keurig in het gelid; liggen nauwelijks gebruikte vloeimappen, met stapels ongebruikte enveloppen, keurig midden op de schrijftafels; staan lege, fonkelnieuwe kantoorstoelen scheef gedraaid voor de bureaus. Het lijkt alsof het personeel de zaal even verlaten heeft. Of het assurantiebedrijf was niet voldoende ingelicht over de toekomstmogelijkheden in de nieuwe nederzetting Cergy-Pontoise, of zulke informatie blijkt toch ingewikkelder dan Arthur Koestler beschrijft in die Wurzeln des Zufalls. Hoe valt het anders te verklaren dat uitgerekend een assurantiebedrijf slachtoffer is geworden door de toepassing van de paradoxale wetten van de waarschijnlijkheidsleer die, in vrijwel alle soortgelijke gevallen, op schijnbaar simpele wijze, aldus Koestler, helder inzicht konden verschaffen over het eventuele verloop van te verwachten toekomstige ontwikkelingen?

Langzaam vermengen de fictieve, nachtelijke kleurimpressies zich met vage beelden uit de werkelijkheid. De wand van mijn kamer wordt, in de buurt van het venster, verlicht door oranjebruin neonlicht dat, tussen overgordijn en witte muur, tracht binnen te dringen. Het vierkante, vertikaal geplooid, gordijn schijnt plaats te maken voor de vierkante verroeste gevel van 3 M. Op de witte muur verschijnt levensgroot Lesiecki: 'Voor de realisering van dit gebouw heeft de architect Depondt Corten-staal gebruikt dat op een speciale wijze volgens Pools procédé geprepareerd is. Door dit proces zal het staal normaal verroesten, maar zal het roestproces zich niet diep onder het oppervlak kunnen voortzetten. Is een zeer dunne laag staal volkomen verroest, dan vormt die laag de natuurlijke bescherming voor de rest van het materiaal. Tijdens dat roestproces kunnen vooral in het eerste jaar, voortdurend schiffers gevormd worden die naar beneden vallen. Maar als de toestand tenslotte gestabiliseerd is heeft het gebouw inmiddels een schitteren-

5

de, bruine onveranderlijke kleur gekregen en is onderhoud overbodig geworden'.

Zondags was ik naar het gebouw van 3 M gewandeld om opnamen te maken. Tenslotte belandde ik, via een terrasvormig pad dat dwars door een smetteloos, ondulerend gazon leidde, voor de hoofdingang, gemarkeerd door één vlag en één opgetuigde kerstboom. Een gebouw van staal, zacht als peau de suède. Dat leken de twee potige bewakers niet die onverwacht door de grote entree op mij afstoven. 'Zonder autorisation van de big boss geen opnamen'.

Knap, dat men juist in Polen in staat is gebleken een staalharde wereld een zachte glans te verlenen.

4 de stralende verschijning van de Assurances Générales in de technocratische parktuin — de stichting van de huidige zelfverzekerde zonnekoningen — blijkt even kortstondig als die van passerende eendagsvliegen in de tuinen van de Franse praalhansen van weleer

5 het halfvoltooid complex van Assurances Générales — de ijle glascachering, gedeeltelijk gerealisceerd, lijkt het kadaver van een zich verpoppend insect; de tere vleugels nauwelijks ontplooid

6 het Corten-paleis van het Amerikaanse concern 3 M-France. De eerste, tot nu toe grootste, gangmaker in de industriële prairie tussen Versailles en Pontoise. De vorming van de industriële parktuin is begonnen.

7 eenzame pinus sylvestris, in uiterst eenvoudige kersttooi, voor de ingang van 3M. Voorloper van een parktuin, industriële zonnekoningen waardig?

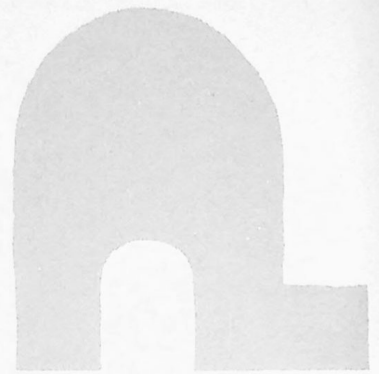

6

7

In een speciale editie van France-Soir, die op vrijdag 30 maart 1979 is verschenen, maakten de Franse spoorwegen de opening van het nieuwe station 'Cergy-Préfecture' officieel bekend. La ville nouvelle Cergy-Pontoise is op dat moment precies tien jaar oud. Reden te meer om feest te vieren. Twee dagen lang (zaterdag 31 maart en zondag 1 april) verzorgt de SNCF gratis vervoer voor een ieder die met deze nieuwe verbindinglijn wil kennismaken. Het zéér fraaie station is, als ondergrondse eenheid, toegevoegd aan het inmiddels voltooide cultureel centrum dat tevens dienst doet als gemeentehuis.

De feeststemming zal er waarschijnlijk niet minder door worden als uit een bericht in dezelfde speciale editie van France-Soir blijkt dat Jean Claude Douvry, directeur gemeentewerken van Cergy-Pontoise, wat gas terugneemt door te stellen dat de prognose voor het totale aantal inwoners van Cergy-Pontoise – oorspronkelijk gesteld op 500.000 – niet realistisch blijkt te zijn. De groei van de Parijse agglomeratie zal definitief (?) tot staan gebracht zijn als het uiteindelijke aantal inwoners van Cergy-Pontoise ruim 200.000 bedraagt. Tegen die tijd, over ongeveer vijftien jaar, zal de totale oppervlakte van la nouvelle ville 10.000 hectaren beslaan. Bijna de helft van deze oppervlakte zal bestemd worden voor de groenvoorziening in het algemeen, want, aldus Jean Claude Douvry: 'on respecte la nature'. Dit wil bepaald niet zeggen dat er sinds 1953 in deze streken rond Cergy en Pontoise niets veranderd is, want 'toen waren de meeste dorpen hier nog niet van stromend water voorzien en bleken de meeste wegen slechts zandpaden zonder meer te zijn', aldus Douvry. Ook de burgemeester van Cergy, Hubert Renaud, heeft ter gelegenheid van de festiviteiten in Cergy-Pontoise een interview weggegeven in 'Cergy Magazine', een informatieve uitgave van het établissement-d'aménagement: 'Het zakenleven floreert, dank zij de nauwe samenwerking tussen de eigenaren van de bestaande bedrijven en die van de nieuwe supermarkten en dank zij de goede contacten met de nieuwe inwoners van Cergy-Pontoise. Deze laatsten zijn verbaasd 'de slager op de hoek' hier weer te vinden evenals de warme bakker die zijn broodjes bakt zoals vroeger en de 'vriendelijke tuinders' die hun produkten ter plekke verhandelen', aldus de burgemeester.

Marcel Bajard, stedenbouwkundig medewerker van het établissement-d'aménagement, laat in datzelfde nummer van Cergy Magazine weten dat men er in la nouvelle ville op uit is het door de burgemeester geschetste profiel van de stedenbouwkundige ontwikkelingen van Cergy-Pontoise zoveel als maar mogelijk is te realiseren. 'Wij willen geen 'grands ensembles' meer bouwen', aldus Bajard. 'Het verschrikkelijke van de huidige cultuur is dat improvisatie en spontaneiteit niet meer mogelijk zijn. Alles wat samenhang en charme van de steden uit het verleden scheen te bepalen is verdwenen. Terwijl wij bouwen aan de ontwikkeling van Cergy-Pontoise denken wij veel over al deze problemen na. Het meest interessante in de hele ontwikkeling

hier is misschien de grote zorg en moeite die men zich getroost voor alle openbare terreinen zelfs tot pal voor de woning. Alle bestaande bossages en vegetatiesystemen hebben wij behouden en gebruikt. Wij werken op basis van een menselijke schaal'.

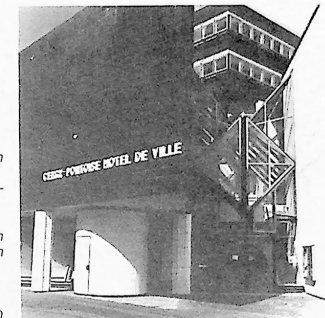
Dit laatste moet ook blijken uit de woorden van Jean Claude Douvry als hij zegt dat de helft van het aantal gerealiseerde woningen in Cergy-Pontoise bestaat uit ééngezinshuizen. De prijzen van al deze kwalitatief goede sobere woningen variëren tussen de 105.000 en 501.000 frs. Hypothecaire leningen worden verstrekt op basis van een rente van 4 à 5%. De overgang tussen de vrijstaande particuliere bungalow en de 'immeuble panoramique', die in principe niet hoger dan negen etages wordt gebouwd, wordt gevormd door een drietal typen van woningen die min of meer een collectief karakter hebben. Verder bestaan er verschillende vormen van terrasbouw (collectieve groeperingen van woon-eenheden op basis van het principe van de immeuble, tot een hoogte van zes etages) en zijn er vele mogelijkheden om oude huizen te restaureren. Er bestaan dus, in principe, totaal zeven verschillende mogelijkheden voor vrije vestiging in la nouvelle ville Cergy-Pontoise.

Hoewel de eerste tien levensjaren van de nieuwe nederzetting Cergy-Pontoise gekenmerkt worden door een dynamische ontwikkeling, is volgens Hubert Renaud (sinds 1953 burgemeester van Cergy) de nieuwe stad ontwikkeld in een veel lager tempo dan men aanvankelijk had gedacht. Laat nu uitgerekend het herkenningsteken van la ville nouvelle Cergy-Pontoise (dat ook als herkenningsteken wordt gebruikt voor deze reeks brieven in Plan) geïnspireerd zijn op de slak -l'escargot- het dier dat alles op een slakkengangetje doet. Toch vindt Warnier, chef van het bureau d'aménagement, dat de realisering van de bouw nog te snel verloopt. Het gevolg is, zegt hij, 'dat huizen minder gedetailleerd en geperfectioneerd worden afgeleverd dan ik eigenlijk wel zou willen'.

Omdat ik zelf op het punt van afwerking en detaillering van bouwkundige vormen even sterk geïnteresseerd ben als Warnier was het mij niet ontgaan dat in de hal van het gloednieuwe station Cergy-Préfecture een groot aantal gelijkgevormde zuilen op verschillende wijzen zijn uitgevoerd. Op mijn vraag of deze diversiteit ook was ontstaan als gevolg van een te haastig bouwproces wordt heftig ontkennend gereageerd. 'Mais non, absolument pas!'

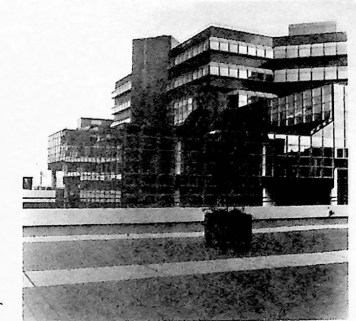
Dat een paar zuilen in de stationshal en daarbuiten keurig zijn afgewerkt maar de overgrote meerderheid niet, komt eenvoudig doordat de afwerking van de zuilen in de hal werd gefinancierd door vaderlijke staat, als eigenaar -qui est tellement riche- en alle overige zuilen, die door de gemeente werden gebruikt voor de bouw van een viaduct in de directe omgeving van het station, werden uitgevoerd op kosten van de gemeente - qui est tellement pauvre. Voilà, c'est tout! Spierwitte, simpele tegels bekleden het gemeentelijk bezit, de gewraakte zuilen, slechts voor zover de vormgeving niet al te ingewikkeld wordt. Voor de rest zal de gemeente als eigenaar genoegen moeten nemen met het grauw van beton - quelle abomination! Van top tot teen in crème-witte tegels uitgedost staan de staatszuilen, als stralende jonkers in nauwsluitend tenu, in de hal van het kleine paleisje van de SNCF, dat zich, zoals het een paleis betaamt, verder distancieert door de aanleg van een fraaie en kostbare balustrade ter afsluiting van het domein. De balustrade markeert het gebied waar de reizigers via trappen komen en gaan of via fraaie roltrappen worden aan- of afgevoerd.

column/brieven

gemeentehuis te Cergy-Pontoise, onderdeel van het cultureel centrum

'C'est d'ailleurs le baroque qui inaugure véritablement l'époque moderne'
Jean Baudrillard - Le système des objets

cultureel centrum in Cergy-Pontoise

Baudrillard:
'Dernière chaque objet réel, il y a un rêve'

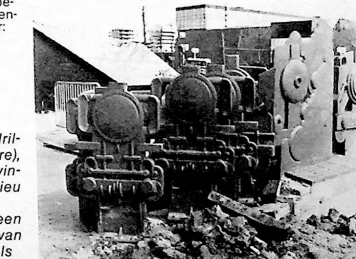

de nieuwe stationshal onder het cultureel centrum

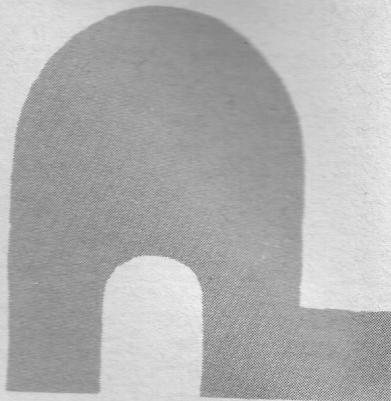
de linker zuil is onderin bekleed met een soort tegels, de rolstaven die het bovenste deel accentueren zijn samengesteld uit meerdere homogene keramische elementen: strakke markante vormgeving. De rechter zuil is niet volledig betegeld, het onderste deel is bekleed met brede en smalle tegels, de rolstaven bovendien zijn uitgevoerd in één homogene betonstructuur. logge vormgeving

Ik stel mij zo voor dat de socioloog Jean Baudrillard (verbonden aan de Universiteit in Nanterre), als hij zich eens onder deze reizigers zal bevinden, onwillekeurig zal opmerken dat in dit milieu duidelijk met tekens wordt gemanipuleerd. Warnier kent niet het werk van Baudrillard - een poging om de geweldige vegetatieve wereld van het object te determineren op een wijze zoals die voor de wereld van plant en dier gebruikelijk is. Hij belooft diens boek, Le système des objets, te zuilen aanschaffen. Hopelijk zal dan zijn standpunt ten aanzien van een definitieve voltooing en extreme detaillering worden gewijzigd en zullen daardoor spontante en improvisatie -men herinnere zich de reactie van planeoloog Bajard- weer meer kans tot ontplooiing krijgen.

leergang / cergy-pontoise

enkele losse metalen elementen - in de vorm van historische locomotieven - die, naast elkaar gemonteerd, de balustrade zuilen voltooien, die op de andere foto links boven de trap te zien is

In een speciale editie van France-Soir, die op vrijdag 30 maart 1979 is verschenen, maakten de Franse spoorwegen de opening van het nieuwe station 'Cergy-Préfecture' officieel bekend. La ville nouvelle Cergy-Pontoise is op dat moment precies tien jaar oud. Reden te meer om feest te vieren. Twee dagen lang (zaterdag 31 maart en zondag 1 april) verzorgt de SNCF gratis vervoer voor een ieder die met deze nieuwe verbindinglijn wil kennismaken. Het zéér fraaie station is, als ondergrondse eenheid, toegevoegd aan het inmiddels voltooide cultureel centrum dat tevens dienst doet als gemeentehuis.

De feeststemming zal er waarschijnlijk niet minder door worden als uit een bericht in dezelfde speciale editie van France-Soir blijkt dat Jean Claude Douvry, directeur gemeentewerken van Cergy-Pontoise, wat gas terugneemt door te stellen dat de prognose voor het totale aantal inwoners van Cergy-Pontoise -oorspronkelijk gesteld op 500.000- niet realistisch blijkt te zijn. De groei van de Parijse agglomeratie zal definitief (?) tot staan gebracht zijn als het uiteindelijke aantal inwoners van Cergy-Pontoise ruim 200.000 bedraagt. Tegen die tijd, over ongeveer vijftien jaar, zal de totale oppervlakte van la nouvelle ville 10.000 hectaren beslaan. Bijna de helft van deze oppervlakte zal bestemd worden voor de groenvoorziening in het algemeen, want, aldus Jean Claude Douvry: 'on respecte la nature'. Dit wil bepaald niet zeggen dat er sinds 1953 in deze streken rond Cergy en Pontoise niets veranderd is, want 'toen waren de meeste dorpen hier nog niet van stromend water voorzien en bleken de meeste wegen slechts zandpaden zonder meer te zijn', aldus Douvry.

Ook de burgemeester van Cergy, Hubert Renaud, heeft ter gelegenheid van de festiviteiten in Cergy-Pontoise een interview weggegeven in 'Cergy Magazine', een informatieve uitgave van het établissement-d'amenagement: 'Het zakenleven floreert, dank zij de nauwe samenwerking tussen de eigenaren van de bestaande bedrijven en die van de nieuwe supermarkten en dank zij de goede contacten met de nieuwe inwoners van Cergy-Pontoise. Deze laatsten zijn verbaasd 'de slager op de hoek' hier weer te vinden evenals de warme bakker die zijn broodjes bakt zoals vroeger en de 'vriendelijke tuinders' die hun produkten ter plekke verhandelen', aldus de burgemeester.

Marcel Bajard, stedenbouwkundig medewerker van het établissement-d'amenagement, laat in datzelfde nummer van Cergy Magazine weten dat men er in la nouvelle ville op uit is het door de burgemeester geschetste profiel van de stedenbouwkundige ontwikkelingen van Cergy-Pontoise zoveel als maar mogelijk is te realiseren. 'Wij willen geen 'grands ensembles' meer bouwen', aldus Bajard. 'Het verschrikkelijke van de huidige cultuur is dat improvisatie en spontaneiteit niet meer mogelijk zijn. Alles wat samenhang en charme van de steden uit het verleden scheen te bepalen is verdwenen. Terwijl wij bouwen aan de ontwikkeling van Cergy-Pontoise denken wij veel over al deze problemen na. Het meest interessante in de hele ontwikkeling

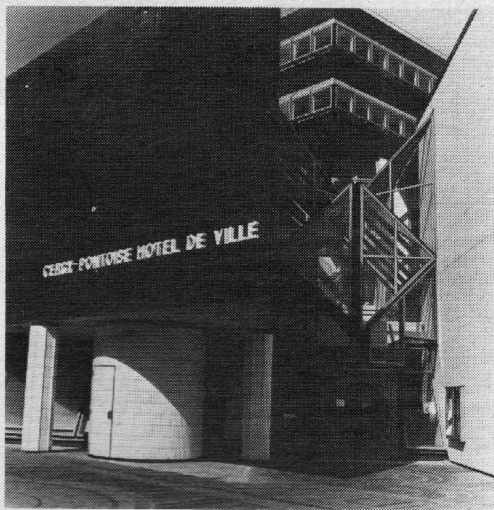
hier is misschien de grote zorg en moeite die men zich getroost voor alle openbare terreinen zelfs tot pal voor de woning. Alle bestaande bossages en vegetatiesystemen hebben wij behouden en gebruikt. Wij werken op basis van een menselijke schaal'.

Dit laatste moet ook blijken uit de woorden van Jean Claude Douvry als hij zegt dat de helft van het aantal gerealiseerde woningen in Cergy-Pontoise bestaat uit ééngezinshuizen. De prijzen van al deze kwalitatief goede sobere woningen variëren tussen de 105.000 en 501.000 frcs. Hypothecaire leningen worden verstrekt op basis van een rente van 4 à 5%. De overgang tussen de vrijstaande particuliere bungalow en de 'immeuble panoramique', die in principe niet hoger dan negen etages wordt gebouwd, wordt gevormd door een drietal typen van woningen die min of meer een collectief karakter hebben. Verder bestaan er verschillende vormen van terrasbouw (collectieve groeperingen van wooneenheden op basis van het principe van de immeuble, tot een hoogte van zes etages) en zijn er vele mogelijkheden om oude huizen te restaureren. Er bestaan dus, in principe, totaal zeven verschillende mogelijkheden voor vrije vestiging in la nouvelle ville Cergy-Pontoise.

Hoewel de eerste tien levensjaren van de nieuwe nederzetting Cergy-Pontoise gekenmerkt worden door een dynamische ontwikkeling, is volgens Hubert Renaud (sinds 1953 burgemeester van Cergy) de nieuwe stad ontwikkeld in een véél lager tempo dan men aanvankelijk had gedacht. Laat nu uitgerekend het herkenningsteken van la ville nouvelle Cergy-Pontoise (dat ook als herkenningsteken wordt gebruikt voor deze reeks brieven in Plan) geïnspireerd zijn op de slak -l'escargot- het dier dat alles op een slakkengangetje doet. Toch vindt Warnier, chef van het bureau d'aménagement, dat de realisering van de bouw nog te snel verloopt. Het gevolg is, zegt hij, 'dat huizen minder gedetailleerd en geperfectioneerd worden afgeleverd dan ik eigenlijk wel zou willen'.

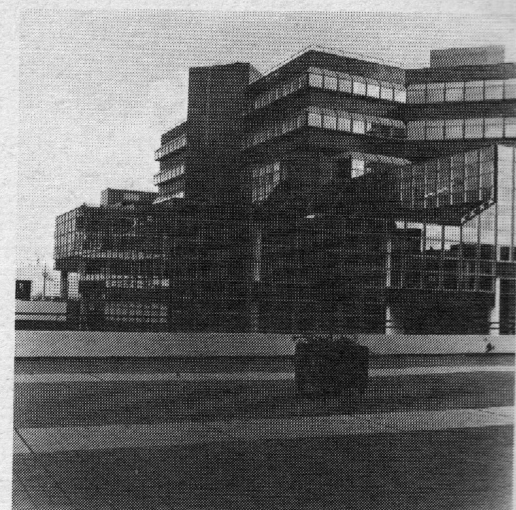
Omdat ik zelf op het punt van afwerking en detaillering van bouwkundige vormen even sterk geïnteresseerd ben als Warnier was het mij niet ontgaan dat in de hal van het gloednieuwe station Cergy-Préfecture een groot aantal gelijkvormige zuilen op verschillende wijzen zijn uitgevoerd. Op mijn vraag of deze diversiteit ook was ontstaan als gevolg van een te haastig bouwproces wordt heftig ontkennend gereageerd. 'Mais non, absolument pas!'

Dat een paar zuilen in de stationshal daarbuiten keurig zijn afgewerkt maar de overgrote meerderheid niet, komt eenvoudig doordat de afwerking van de zuilen in de hal werd gefinancierd door vaderlijke staat, als eigenaar -qui est tellement riche- en alle overige zuilen, die door de gemeente werden gebruikt voor de bouw van een viaduct in de directe omgeving van het station, werden uitgevoerd op kosten van de gemeente - qui est tellement pauvre. Voilà, c'est tout! Spierwitte, simpele tegels bekleden het gemeentelijk bezit, de gewraakte zuilen, slechts voor zover de vormgeving niet al te ingewikkeld wordt. Voor de rest zal de gemeente als eigenaar genoeg moeten nemen met het grauw van beton - quelle abomination! Van top tot teen in crème-witte tegels uitgedost staan de staatszuilen, als stralende jonkers in nauwsluitend tenu, in de hal van het kleine paleisje van de SNCF, dat zich, zoals het een paleis betaamt, verder distancieert door de aanleg van een fraaie en kostbare balustrade ter afsluiting van het domein. De balustrade markeert het gebied waar de reizigers via trappen komen en gaan of via fraaie roltrappen worden aan- of afgevoerd.

gemeentehuis te Cergy-Pontoise, onderdeel van het cultureel centrum

'C'est d'ailleurs le baroque qui inaugure véritablement l'époque moderne'
Jean Baudrillard - Le système des objects

cultureel centrum in Cergy-Pontoise

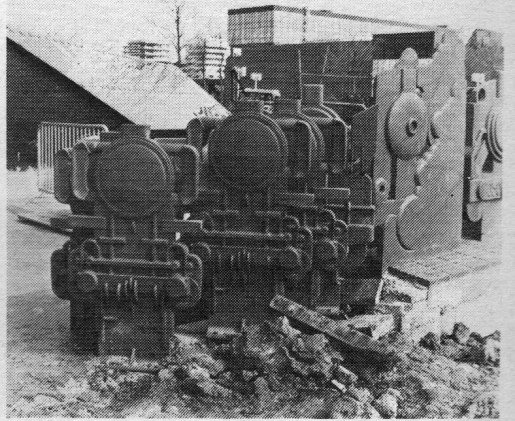
Baudrillard:
'Dernière chaque objet réel, il y a un rêvé'

de nieuwe stationshal onder het cultureel centrum

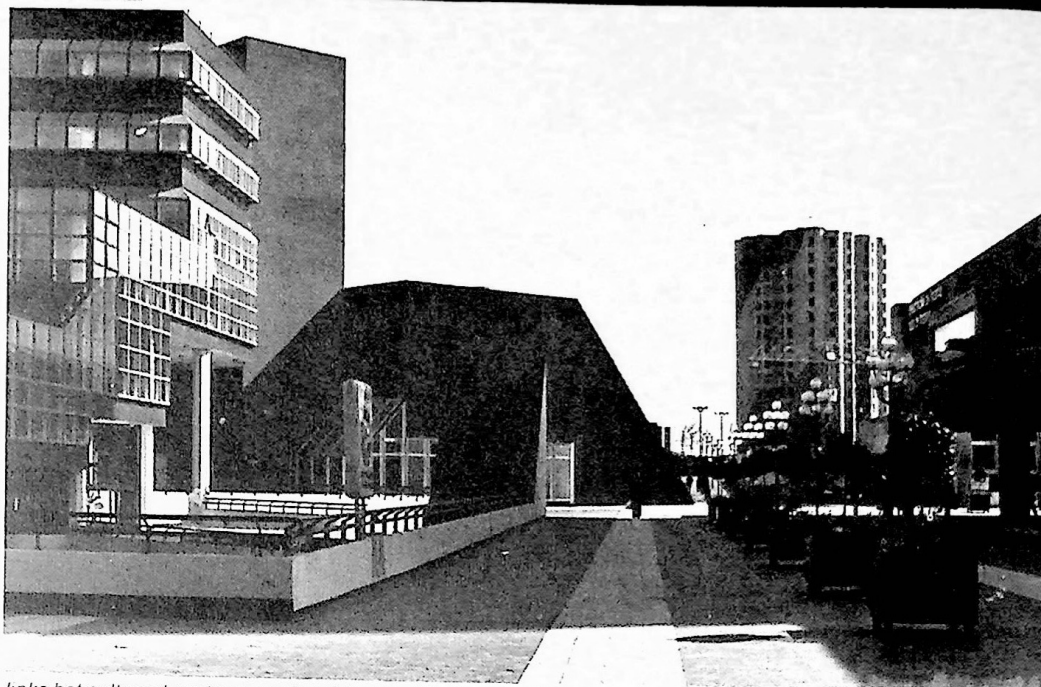
de linker zuil is onderin bekleed met een soort tegels, de rolstaven die het bovenste deel accentueren zijn samengesteld uit meerdere homogene keramische elementen: strakke markante vormgeving. De rechter zuil is niet volledig betegeld, het onderste deel is bekleed met brede en smalle tegels, de rolstaven bovenin zijn uitgevoerd in één homogene betonstructuur: logge vormgeving

Ik stel mij zo voor dat de socioloog Jean Baudrillard (verbonden aan de Universiteit in Nanterre), als hij zich eens onder deze reizigers zal bevinden, onwillekeurig zal opmerken dat in dit milieu duidelijk met tekens wordt gemanipuleerd. Warnier kent niet het werk van Baudrillard - een poging om de geweldige vegetatieve wereld van het object te determineren op een wijze zoals die voor de wereld van plant en dier gebruikelijk is. Hij belooft diens boek, Le système des objets, te zullen aanschaffen. Hopelijk zal dan zijn standpunt ten aanzien van een definitieve voltooiing en extreme detaillering worden gewijzigd en zullen daardoor spontaniteit en improvisatie -men herinnere zich de reactie van planoloog Bajard- weer meer kans tot ontplooiing krijgen.

enkele losse metalen elementen -in de vorm van historische locomotieven- die, naast elkaar gemonteerd, de balustrade zullen voltooien, die op de andere foto links boven de trap te zien is

links het cultureel centrum, op de achtergrond La tour des jeunes mariés

twee extreme voorbeelden – Mondriaans en Gaudiaans – van toegepast zitcomfort voor openbaar gebruik, in de directe omgeving van Le Ponceau

Op zondag is la nouvelle ville een dode stad. Er zijn geen kerken. Cinema's zijn ondergronds, ingebouwd in de financiële catacomben van de grote bankgebouwen. 'Les trois fontaines' is gesloten. In hotel Arcade wordt de keuken na lunchtijd voor de rest van de dag gesloten. Bistro's zijn er niet. Markten evenmin. Om één uur gaan de deuren dicht van le Franprix. De stilte wordt compleet. La nouvelle ville wordt magisch realistisch. Geen spoor van leven meer op het centrale plein voor het in aanbouw zijnde cultureel centrum. Hoe lang zou het duren voordat iemand hier passeert? Ik wacht ruim een kwartier. Geen mens!

Het toeristische klimaat van Cergy-Pontoise is voor dagjesmensen voorlopig niet optimaal. Zelfs de route nationale wordt op dit uur van de dag nauwelijks benut. Een enkele snelle verlate zondagrijder passeert op het moment waarop ik wil oversteken. Kennelijk haast hij zich om de 'train de plaisir' te kunnen inhalen die gevormd wordt door de stroom van dagjesmensen die hier, 's morgens vroeg al, gepasseerd is, op weg naar verlokende stranden aan de Franse kust. Als ik, voor sluitingstijd, in de buurt van le Franprix kom heerst daar tenminste nog enige activiteit. De concitoyen met de blauw gestrikte taartdoos loopt, met vrouw en kinderen, toevallig voor mij uit. Ik blijf achter de familie en moet plotseling denken aan het werk van Baudet. Dank zij de Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek heeft hij, ruim vijftienvintig jaar geleden een sociologische karakterschets kunnen schrijven over een Frans dorp –Meaux– dat hemelsbreed nauwelijks veertig kilometer verwijderd is van Cergy-Pontoise. Gemeten vanuit het hart van Parijs, het île de la cité, ligt Meaux evenver in noordoostelijke richting van Parijs als la nouvelle ville in noordwestelijke richting. En precies om dezelfde redenen waarom Auvers-sur-Oise niet wordt geïntegreerd in het nieuw-groot-stedelijk gebeuren rondom Cergy-Pontoise wordt Meaux niet vernietigd door het architectonische geweld, veroorzaakt door de werkzaamheden in Marne-la-Vallee.

Er zou volgens Baudet met betrekking tot de toekomst een drielidig Frans ideaal bestaan: de industrie-arbeider blijft dromen over het zelfstandige artisaanaat; de landarbeiders willen coûte que coûte tenslotte als zelfstandig boer leven op een eigen stuk grond en alle overige Fransen die, hetzij door verveling hetzij door arbeid, reeds een en ander hebben verworven zullen datgene wat ze hebben zo stevig mogelijk willen vasthouden. Word ik plotseling aan Baudet herinnerd omdat de concitoyen, voor mij de gestrikte taartdoos –vrucht van plichtsgetrouwe arbeid– stevig in beide handen houdt? Omdat in Frankrijk géén bourgeois satisfait tout court bestaat is de doos met gebak voor mij het herkenningsteken bij uitstiek van la petite bourgeoisie traditionnelle. La grande bourgeoisie loopt niet met taartjes.

De coloristische woonwijk verstart op het moment waarop le Franprix als laatste haar deuren

sluit. Ieder gerucht versterft tussen de fraai gekleurde huizen die de coulissen vormen van dit stedenbouwkundige theater. De levende werkelijkheid gaat schuil achter een metafysisch decor. De kabbalistische zetstukken op dit toneel –plastieken, beelden, zitbanken en speeltuig– doen, door hun plaatsing, denken aan de kubistische arrangementen van Giorgio de Chirico, Carlo Carrà en René Magritte. Een zitbank, aan de voet van wat op afstand een berg eierkolen leek te zijn, trekt mijn aandacht. Op de keper beschouwd blijkt de bank een knusse, gaudiaanse zithoek en blijken de eierkolen kleine gemetselde zwerfkeien te zijn. Bank plus keien, met een toefje groen, vormen één metafysische structuur die driekwart van de ruimte in beslag neemt die gevormd wordt door een klein driehoekig pleintje en een serie eentonige etagewoningen. Dit stukje openbaar kunstbezit wordt 's-avonds doorgelicht met behulp van twee nuchtere straatlantarens.

Om de melancholie te verdrijven, die mij mijn hert doorwondt, besluit ik 's-avonds naar de cinema te gaan. Omdat men in hotel Arcade niet thuis geeft ben ik eerst verplicht om in het vooronder van een bankgebouw, waar het gezelligheidsleven zich schijnt af te spelen, en passant een warme hap mee te pikken. Foerageren blijkt mogelijk in een rustiek hoekje van deze culturele schuilkamer.

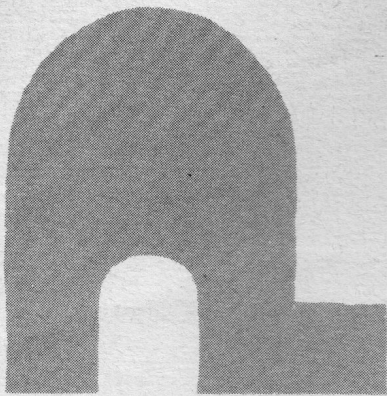
Voordat ik na de film hotel Arcade binnenga zie ik voortdurend felle lichtflitsen opspelen tegen

als het individualiseringsproces van het zitmeubel gelijke tred wil houden met het individualiseringsproces van de woning, dan dienen er op z'n minst nog 92 modelletjes te worden gemaakt. Zowel functionele ontwerpers als de gepassioneerde individuele kunstenaars zullen deze creatieve uitdaging gaarne aanvaarden

de bonte gevels van de coloristische woonwijk. De 'train de plaisir' is op retour. Veel tevreden dagjesmensen blijken, in Cergy-Pontoise, de felle koplampen van hun auto's te doven. Op het groene, verlichte laken van het eenzame biljart, in de hal van het hotel, ligt een stapeltje gelezen kranten. Een Italiaanse correspondent weet te melden dat Giorgio de Chirico, op negentigjarige leeftijd, in Italië is overleden.

Marcel Bajard (stedebouwkundig medewerker van het établissement d'aménagement van la ville nouvelle Cergy-Pontoise) was 's middags liever op het bureau gebleven om ongestoord te kunnen doorwerken. Toch had hij het besluit genomen deel te nemen aan de excursie naar Eragny-Neuville; een dorp op vier kilometer afstand van het station Cergy-Préfecture. De excursie is georganiseerd voor alle medewerkers van het bureau d'aménagement om met eigen ogen te aanschouwen hoe het onbekende Eragny-Neuville, dankzij de huidige stedebouwkundige ontwikkelingen rondom Parijs, uitgroeit tot een gezocht en attractief woongebied. Bajard heeft duidelijk géén behoefte aan deze confrontatie en voelt zich in de buitenlucht ondanks het milde weer kennelijk een displaced person. 'Op mijn bureau, temidden van mijn vertrouwde dossiers en duizenden plantekeningen en beschikkend over het noodzakelijke informatiemateriaal, kan ik beter oordelen over wat hier feitelijk aan de hand is dan wandelend in deze chaotische werkelijkheid', vertrouwt hij mij toe.

Urban had, als reisleader en verantwoordelijk man voor de totale ontwikkeling in Eragny-Neuville, een korte uiteenzetting gegeven, direct na aankomst van het gezelschap met de bus, voor het stationnetje van Eragny-Neuville. 'In principe', aldus Urban, 'wordt de uitbouw van Eragny-Neuville verzorgd door een zo groot mogelijk aantal architecten en wordt geen enkel element van het bestaande dorp vernietigd ten gunste van de nieuwbouw. Iedere architect zal minimaal 150 en maximaal 600 woningen per op-

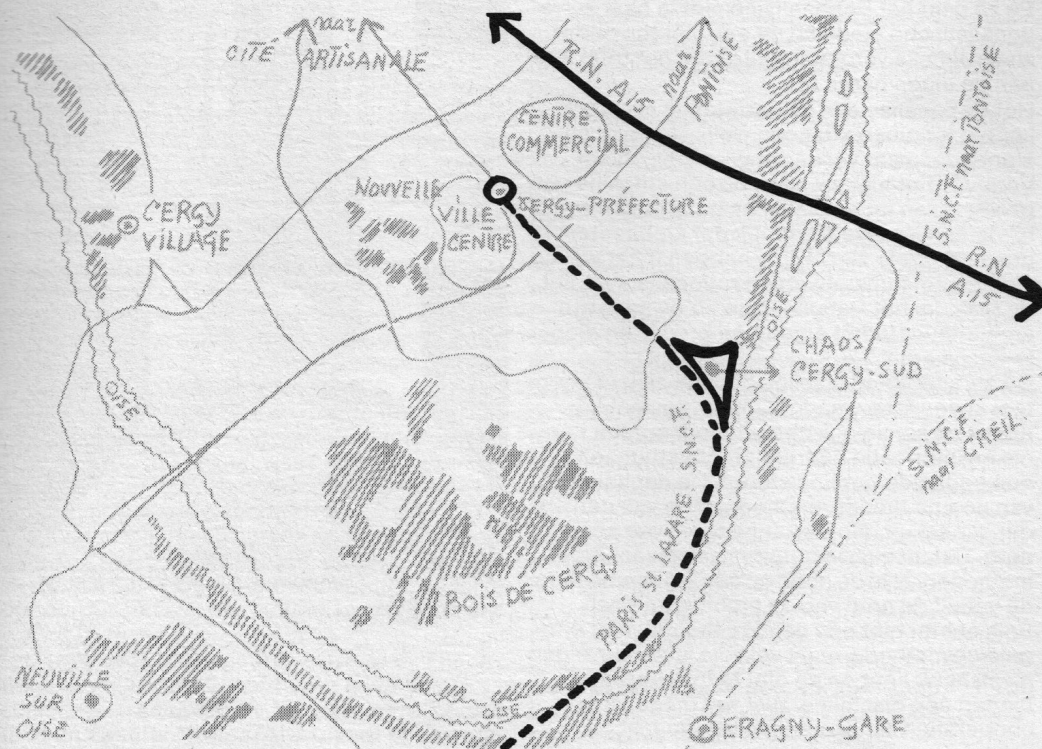
thuiskomst in Eragny-Neuville. De auto heeft de kameel (schip der woestijn) volledig vervangen. Kopie van de door Imhotep gebouwde trappypyramide van Sakkara?

dracht kunnen ontwerpen, zodat grootschalige structuren, in principe, niet meer kunnen ontstaan'.

Na rondwandeling blijkt dat Bajard, die het overigens van ganser harte eens is met het uitgangspunt van Urban, het uiteindelijke resultaat in Eragny-Neuville toch maar moeilijk volledig kan accepteren. Hij constateert dat hier geen enkele samenhang bestaat tussen de vele bouwvormen en dat van een stedebouwkundige conceptie eigenlijk niet meer kan worden gesproken. Hij ervaart de verruiming van de mogelijkheden voor de nieuwe inwoners om te kunnen kiezen uit een breed scala van woningtypen als een winstpunt, maar betreurt het dat deze ontwikkeling blijkbaar alleen mogelijk is ten koste van een homogeen stadsbeeld. Kan de wat oudere Bajard het niet goed verkroppen dat

van Egypte naar Uithuizermeeden - voor de inwoners van Eragny-Neuville - il n'y a qu'un pas

tenslotte zelfs in Frankrijk strakke gesimplificeerde stedebouwkundige structuren plaats moeten maken voor meer gecompliceerde stedebouwkundige conglomeraten, die moeilijker op basis van een zuiver theoretische benadering gerealiseerd kunnen worden? Verkoos hij daarom, in eerste instantie, een rustige middag temidden van bureaucratische requisieten boven een collegiale rondgang door het in aanbouw zijnde Eragny-Neuville? Als hij werkelijk binnen de vier muren van zijn kantoor beter had kunnen oordelen over deze ontwikkelingen in het buitengebied van la ville nouvelle Cergy-Pontoise, had Bajard dan zelf geen positieve bijdrage kunnen leveren voor het verkrijgen van het gewenste homogene stadsbeeld? Deze homogeniteit wordt niet alleen moeilijker verkregen doordat het aantal woningtypen enorm is toegenomen, maar waarschijnlijk ook omdat tweederde deel van alle uitvoerende ar-

sociale woningbouw (grootste unit) in Eragny-Neuville. Het totale bouwwerk is met één donkere, paarsrode muurverf overgoten. Poging om een bepaalde eenheid te suggereren?

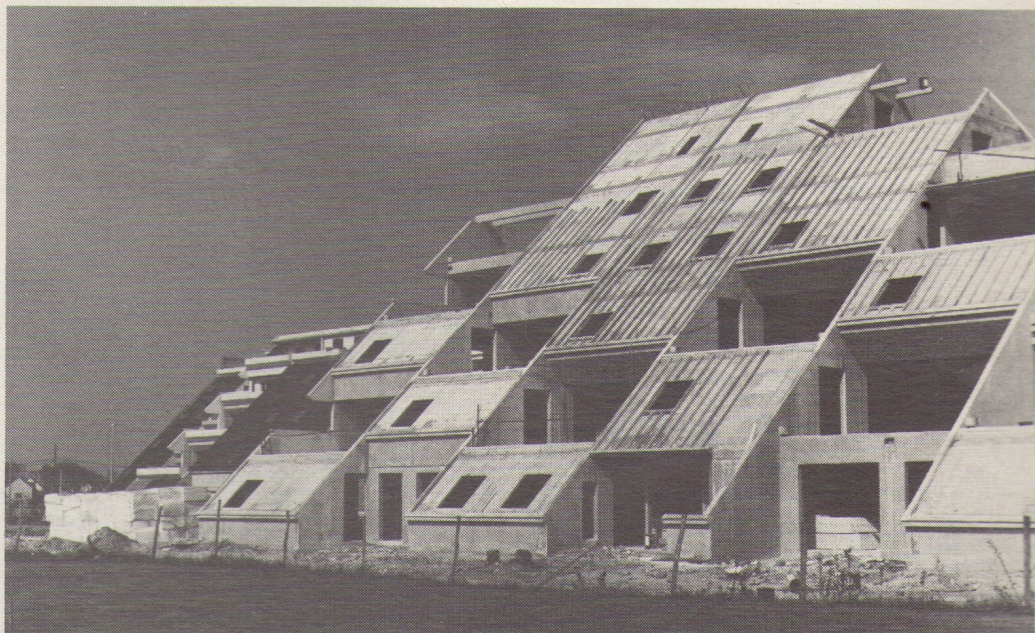

in deze paarsrode woonwijk in Eragny-Neuville wordt het sociaal contact via luchtbruggen onderhouden

chitecten uit het buitenland wordt aangetrokken (voornamelijk uit Italië). Franse architecten, die niet gepasseerd willen worden, laten zich inspireren door het werk van buitenlandse confraters, zodat zij in mindere mate dan voorheen in staat zijn een bijdrage te leveren voor de ontwikkeling van een specifieke, eigentijdse Franse architectuur.

Zo liet bijvoorbeeld Jean Pierre Watel, die uit Rijssel afkomstig is, zich voor wat betreft zijn bijdrage aan de uitbreiding van Eragny-Neuville inspireren door het Hollandse systeem van twee woningen onder één kap. Hij copiëerde deze vorm van woningbouw zo nauwkeurig, zelfs tot in de maatvoering, dat men zich, rondwandlende in Eragny-Neuville, eerder in n'importe welke Hollandse plattelandsgemeente waant dan in een Franse nieuwbouwwijk. Als de medewerkers van het bureau d'aménagement praten over de bijdrage van Watel, dan duiden zij zijn werkzaamheden aan onder de codenaam 'opération brique', omdat een Hollandse copie natuurlijk alleen maar gerealiseerd kan worden als men alles in oprechte baksteen bouwt.

Inmiddels bleef de Hollandse invloed niet beperkt tot de nieuwbouw rondom Eragny-Neuville; zij heeft zich, dankzij de voorspraak van Jean Pierre Watel die zich heeft laten informeren over de wilde tuinen in Heerenveen, Mildam, Leeuwarden en Groningen, uitgestrekt tot de chaos van Cergy-Sud (terrain vague triangulaire), halverwege tussen Cergy-Préfecture en Eragny-Neuville. De activiteiten die daar worden ontwikkeld, vallen onder de codenaam operatie onkruid -opération mauvais herbe- en zijn er op gericht om dat gebied, op basis van eenvoudige natuurlijke gegevens integraal te ontwikkelen. Tot die natuurlijke gegevens moet in ieder geval gerekend worden het autochtone steenmateriaal dat tijdens het uitvoeren van grondwerkzaamheden overal wordt opgegraven, maar als bouw materiaal nergens meer wordt toegepast. Een homogene landschappelijke structuur is in ieder geval makkelijker te verkrijgen als de vormgeving voornamelijk bepaald wordt door het gebruik van karakteristieke inheemse materialen. Omdat het terrain vague alleen maar voor de opération mauvais herbe vrijgegeven kan

Eragny-Neuville. Ook de schuurvorm biedt (na honderdvoudige vergroting) de mogelijkheid om, stedenbouwkundig gezien, een grotere eenheid en harmonie tussen stad en landschap te verkrijgen

worden als het anderszins ook nog economisch rendabel gemaakt kan worden, besluit men er in ieder geval enkele volkstuintjes (jardins ouvrier) te vestigen. De chaos van Cergy-Sud zal dan, door de aanwezigheid van een tiental volktuinders geen onbeheerd gebied blijven, zodat men met wat meer vertrouwen de ontwikkeling van de operatie onkruid tegemoet kan zien. Omdat de jardins ouvrier in een natuurlijke structuur geïntegreerd zullen worden, is in principe besloten dat de tien perceeltjes niet de stereotype rechthoekige vorm zullen mogen hebben die overal elders wordt aangebracht. De eigenaren zullen zelf de uiteindelijke vorm van het perceeltje grond moeten bepalen in aansluiting op de vormgeving. Bovendien zullen zij, om de blokvorming te voorkomen, die vorm zo moeten bepalen dat de tuintjes een zelfstandige eenheid vormen en niet aan elkaar grenzen. De vorm van de erfaf-

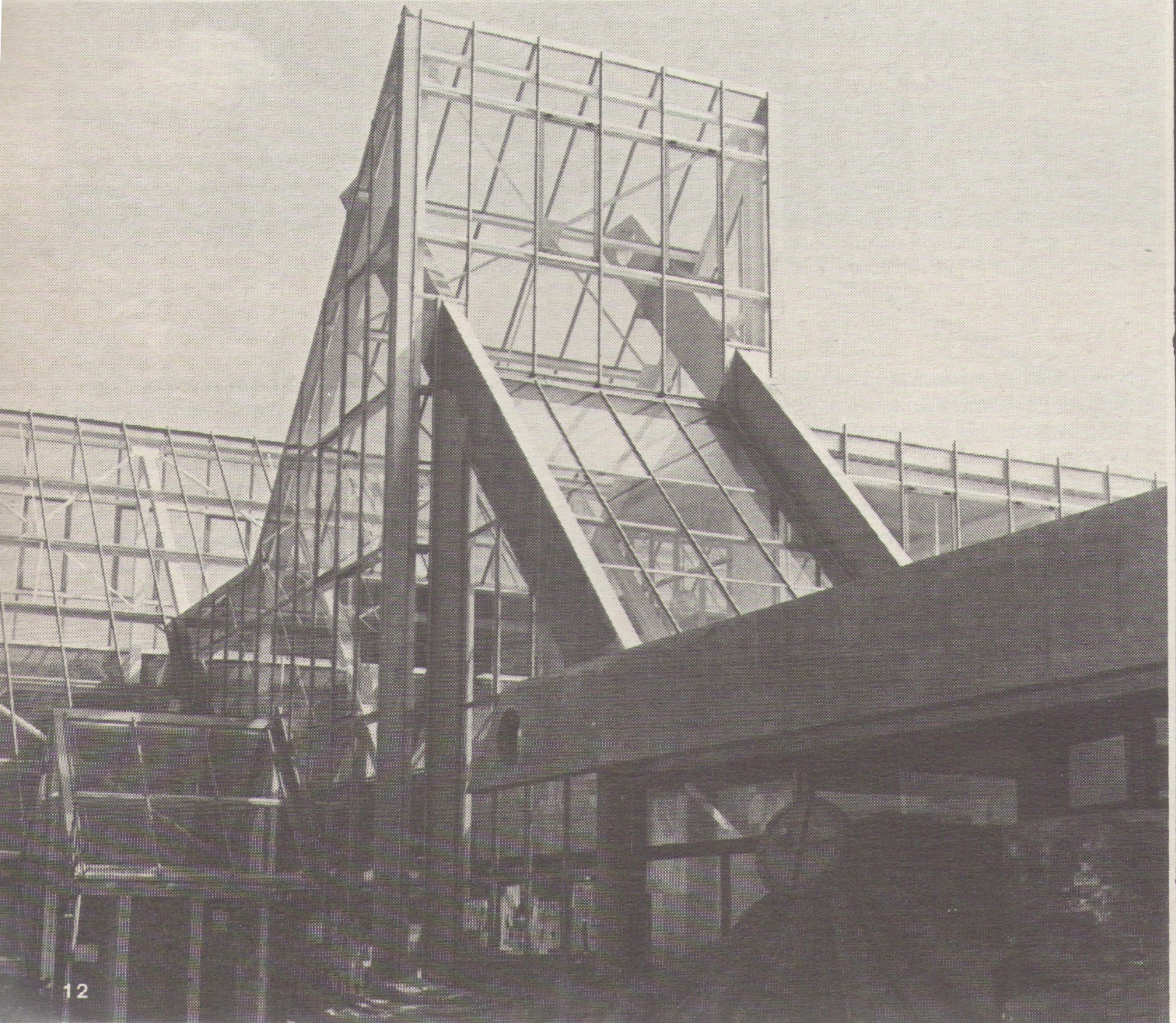
scheiding wordt in principe bepaald door het steenmateriaal dat ter plaatse gevonden wordt of door het geriefhout dat uit de naaste omgeving kan worden aangevoerd. Ook het gebruik van een te groot aantal zeer verschillende bouwmaterialen kan namelijk een landschappelijk zowel als een stedenbouwkundige desintegratie (Bajard) in de hand werken. Urban is - dat blijkt voortdurend tijdens de excursie in Eragny-Neuville- zéér geïnteresseerd in de mogelijkheden van een geïntegreerde groenvoorziening. Hij kan zich mateloos ergeren als hij ziet dat vegetatiemateriaal, hetzij door ongeïnteresseerde omwonenden, hetzij door soortgelijke arbeiders van de plantsoendienst, nodeloos gemolesteerd wordt. Over het algemeen heeft hij weinig weerklank als hij een lans breekt voor een meer natuurlijke aanpak van het totale leefmilieu. Hij voelt zich nu echter duidelijk minder een dramme solist nu ook

vervolg van blz 11

op andere plaatsen, rondom Cergy-Pontoise, een nieuwe aanpak gerealiseerd wordt. Tevreden en voldaan bedankt hij, teruggekeerd in la ville nouvelle, alle deelnemers aan deze excursie naar Eragny-Neuville en hoopt daarmee een bijdrage te hebben geleverd ter verduidelijking van de stedenbouwkundige ontwikkeling van la ville nouvelle Cergy-Pontoise.

nieuwe lagere school in Eragny-Neuville. Gezamenlijk werken aan een nieuwe cultuur

De chaos in Cergy-Sud is ontstaan als gevolg van de aanleg van de nieuwe spoorwegverbinding Cergy-Préfecture/Paris-St Lazare. De nieuwe spoorweg, die gedeeltelijk langs de westelijke oever van de Oise is aangelegd, buigt tenslotte af in de richting van Cergy-Pontoise, doorsnijdt een geaccidenteerd terrein en eindigt, als ondergrondse spoorweg, in het station Cergy-Préfecture. De grond, die moest worden uitgegraven voor het verkrijgen van een doorgang door het geaccidenteerde terrein rond Cergy-Pontoise, werd niet afgevoerd maar aan weerszijden van de nieuwe spoorbaan gedeponneerd. Op dat moment was de geboorte van de chaos van Cergy-Sud – het lelijke jonge eendje in de bijt van het openbaar groen van la Ville Nouvelle – een feit.

Dat men even ten westen van het in aanleg zijnde pretpark van Neuville – le parc terrestre de Neuville – in de oude boomgaard van Ecancourt een maison de l'écologie wil stichten is nog tot daar aan toe! Maar dat men nu ook nog ten oosten van datzelfde pretpark, onderdeel van de grootse plannen voor la Boucle de Neuville, met een affreuzende chaos op ecologische wijze wil gaan experimenteren – dat lijkt te zot om waar te zijn.

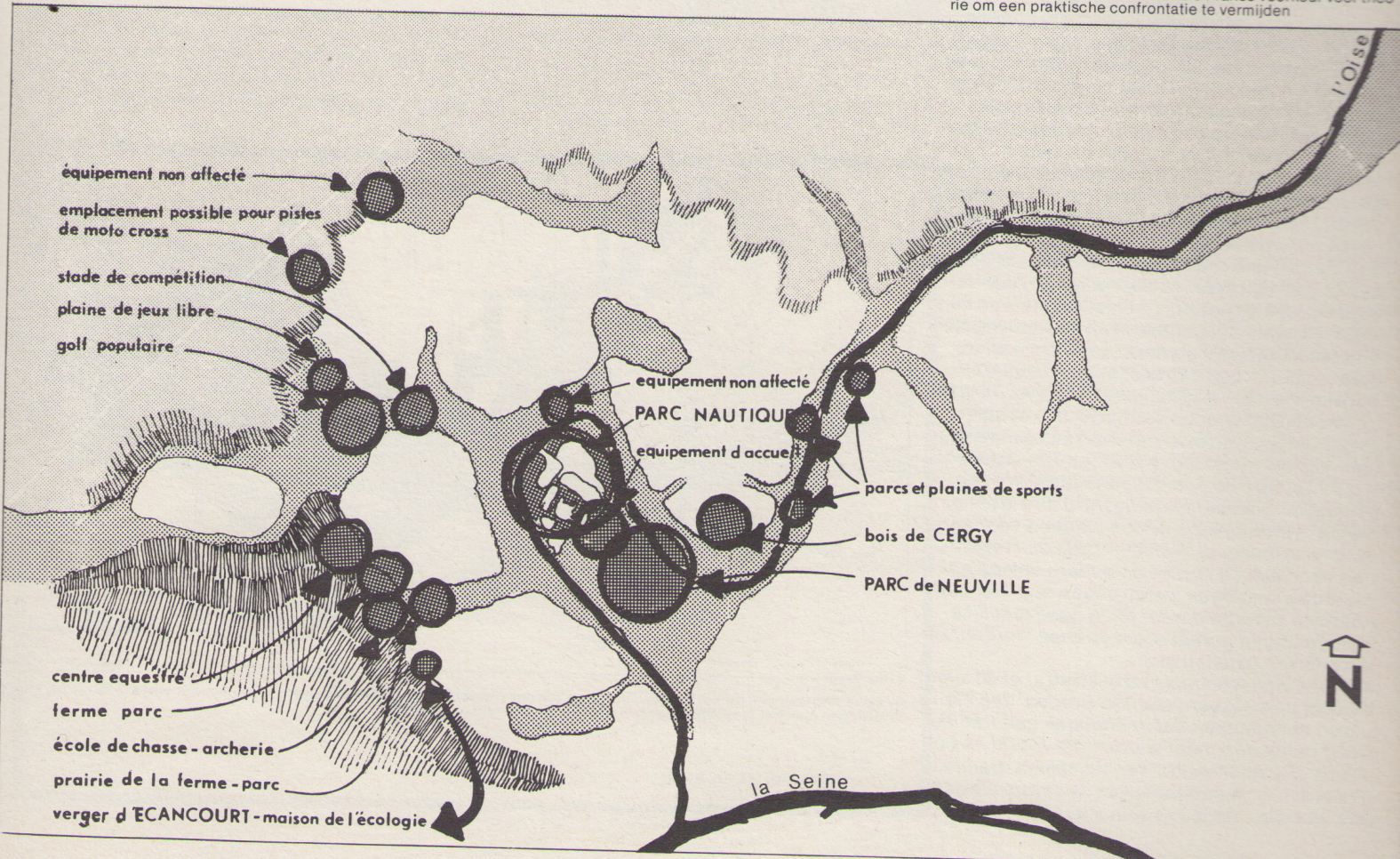
Neuville dat, evenmin als Eragny, ooit heeft

chaos in Cergy-Sud. De flatgebouwen op de achtergrond vormen de woonwijk Les Larris. Ze zijn gegroepeerd rondom een kubistisch gebouwencomplex van de lagere school. Op de voorgrond geologisch materiaal dat ten gevolge van de bouwactiviteiten wordt opgegraven

kunnen dromen een belangrijke rol in de culturele geschiedenis van Frankrijk te zullen vervullen ligt op een landtong die gevormd wordt door de laatste grote meander (la boucle = grote bocht) van de Oise voordat de rivier, even ten zuiden van Eragny, uitstroomt in de Seine. Als de plannen voor la Boucle de Neuville volkomen gerealiseerd zullen worden – de kosten voor het

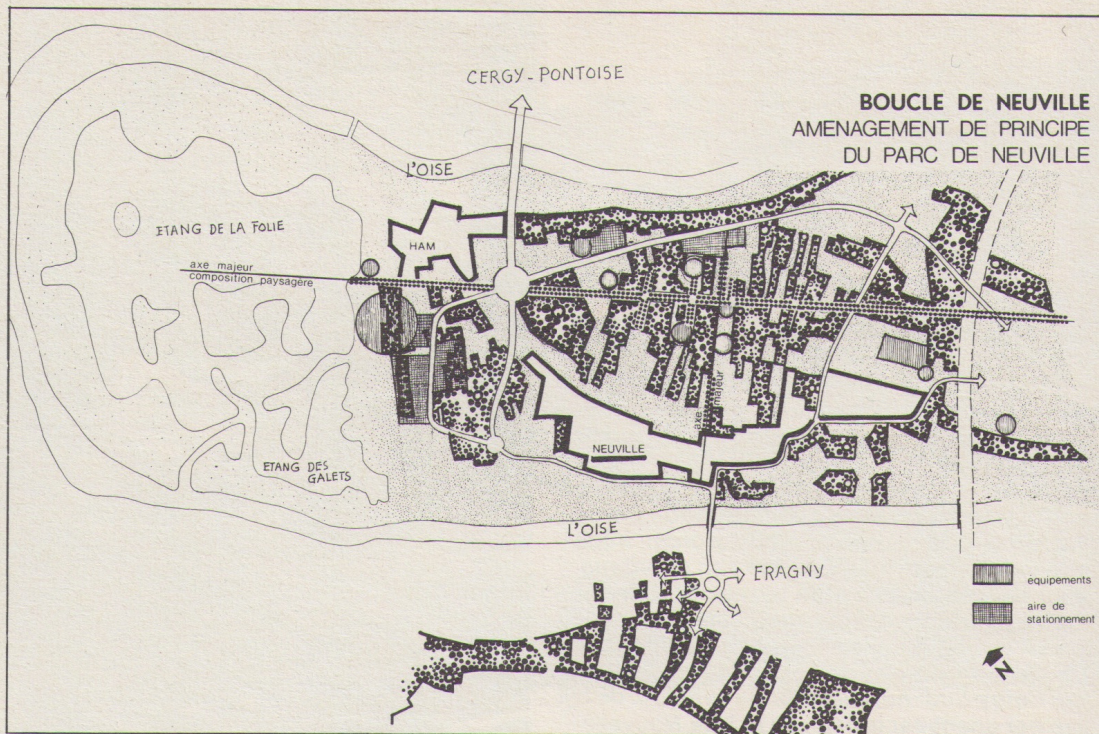
situatieschets van alle ludieke centra rond la nouvelle ville Cergy-Pontoise. Ook is gedacht aan de ecologie, zij het op een zuiver theoretische manier. De Franse voorkeur voor theorie om een praktische confrontatie te vermijden

educatieve informatie betreffende het te stichten pretpark in Neuville

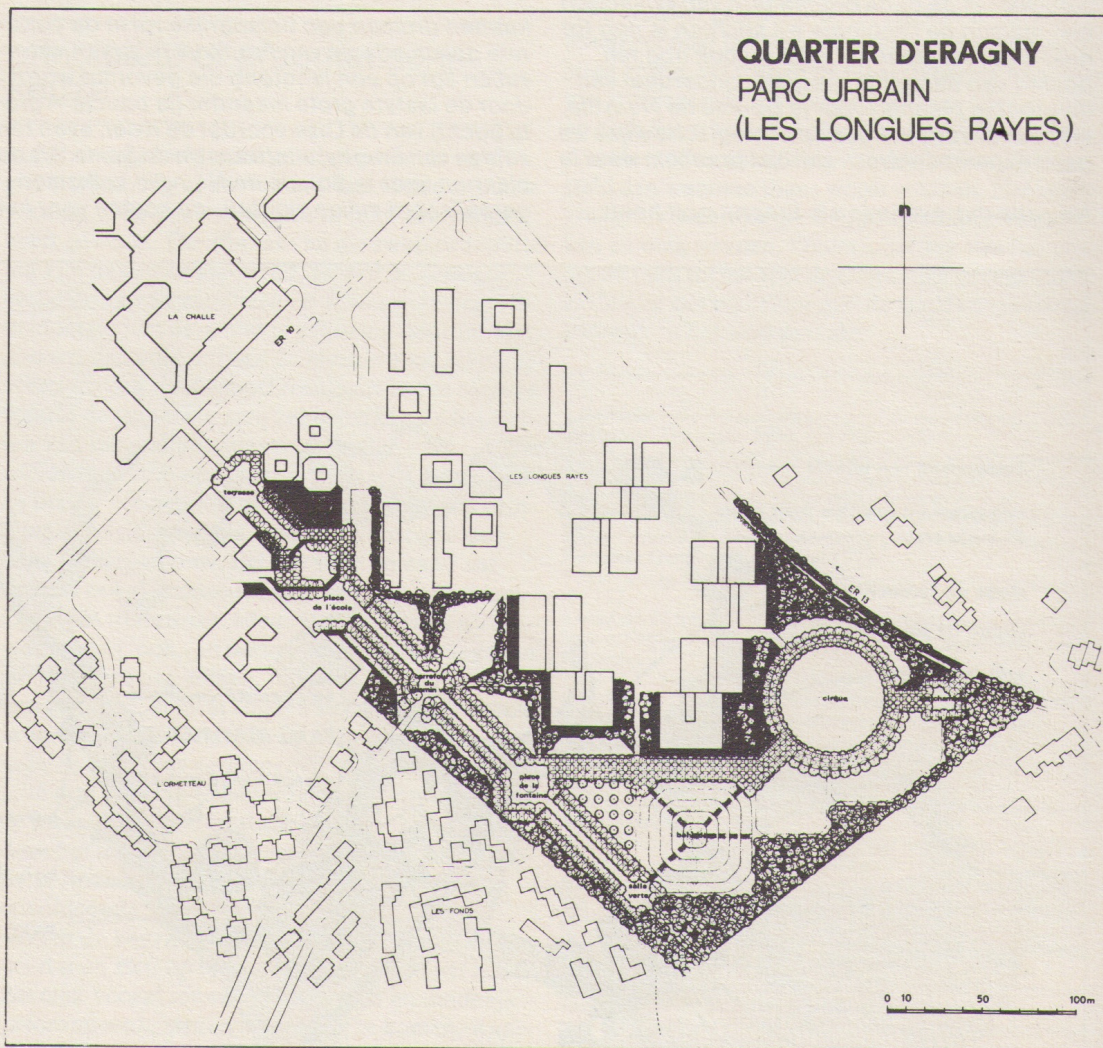

Neuville en omgeving, een karakteristiek dorp enkele kilometers ten zuiden van Cergy-Pontoise

inmiddels gerealiseerde gedeelte rond de meren Des Galets en De La Folie ter grootte van 233 hectaren belopen reeds een bedrag van 72 miljoen francs- dan zal het parc terrestre de Neuville de kostbare sluitsteen vormen van de totale groenvoorziening die ontworpen wordt ten behoeve van la Ville Nouvelle Cergy-Pontoise.

Aangevoerd in ruim 4000 auto's, die geparkeerd zullen worden op acht ruime parkings, zullen dagelijks vele honderden bezoekers kunnen genieten van kampeerreinen, zwembaden en natuurrreservaten; zij zullen de hertenkamp bezoeken die midden in een arboretum is aangelegd en de openluchttheaters frequenteren, terwijl hun kinderen en masse de speelplaatsen, zwem- en spartelvijvers zullen bevolken; zij zullen gebruik maken van de mogelijkheid om hengel-, zeil- en kanosport te bedrijven; en familie zullen zij zich verlustigen in zeer speciale tuinen -les jardins d'aventure- of zullen zij gebruik maken van de vele roeibootjes die overal te huur zijn of gaan picknicken daar waar zij voor dat doel worden verwacht; het nieuwe stadion van Neuville zal in het centrum van hun belangstelling staan, evenals de diverse centra voor de paardesport; roei- en zeilscholen zullen de stroom toeristen nauwelijks kunnen verwerken; zelfs boogschutters - waar men al niet aan denkt- zullen zich naar believen kunnen vermaken. Motels, op en aan het water, zijn ingericht om de vermoeide homo ludens tenslotte van een zalige, welverdiende nachtrust te laten genieten. Natuurlijk zijn er ook plannen voor een openluchtmuseum, schiet-, kaats- en tennisbanen voor jeux de boules en andere balspelen, maar de planologen weten alleen nog niet met absolute zekerheid waar deze noodzakelijke voorzieningen gerealiseerd kunnen worden; zij die geloven haasten niet.

Vraagt u zich inmiddels verbijsterd af of dit alles nu echt gerealiseerd dient te worden, dan dient u zich te bedenken dat in Frankrijk een traditie hoog gehouden moet worden die vooral na Lodewijk XIV, door middel van Versailles, manifest geworden is: la culture existe, la nature n'existe pas. Hoewel... de tijden veranderen.

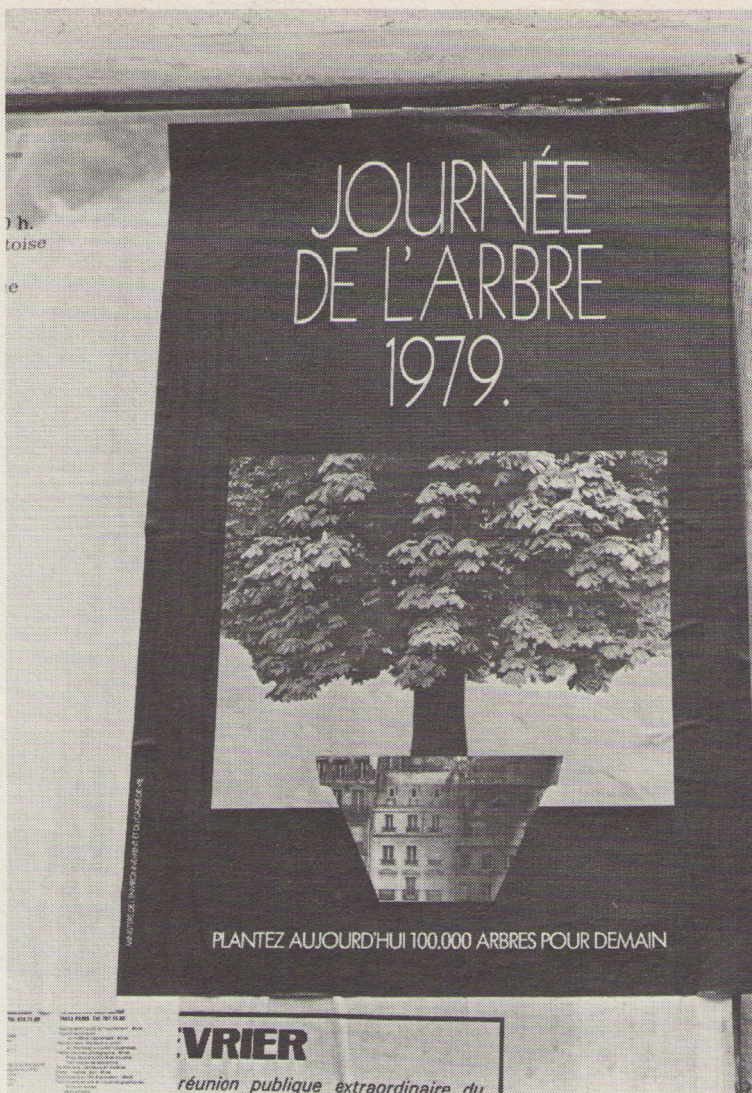

plantekening voor een park in Eragny. Prototype van een ontwerp in zuiver klassieke vorm, uitstekend voorbeeld van de gangbare opvattingen over het stedelijk groen in Frankrijk, zie ook tekening blz 23

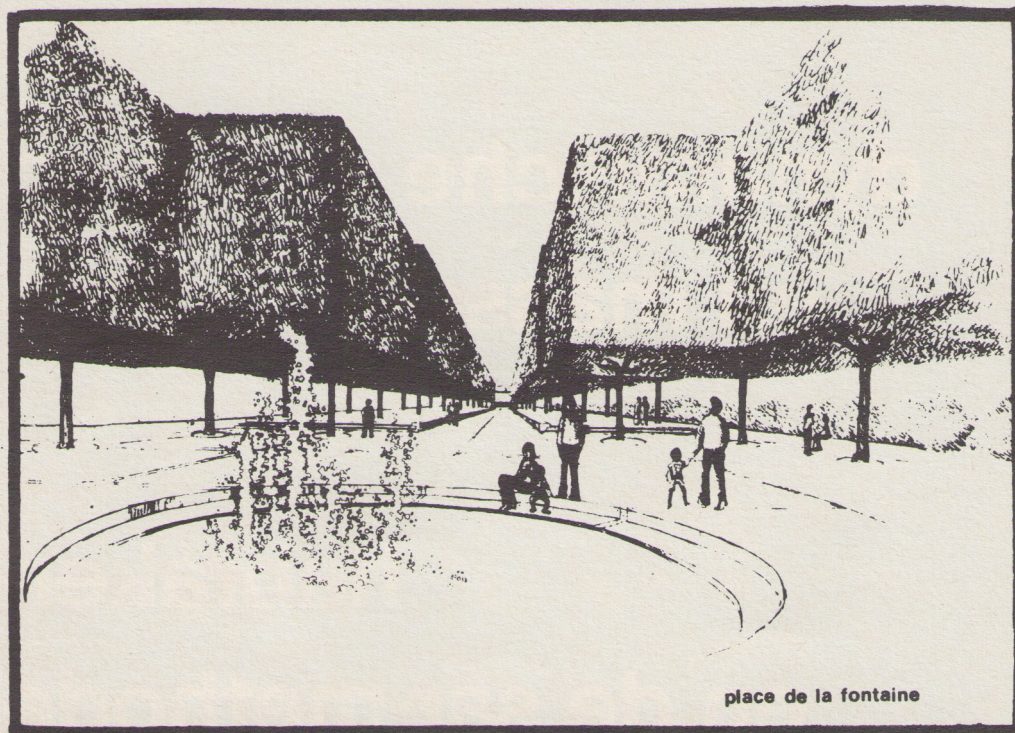

Op de dag namelijk van de excursie met het bureau d'aménagement naar Eragny had ik de hele morgen in Pontoise doorgebracht. Op de muur van het stadhuis werd, door middel van een poster, iedereen opgeroepen om tenminste in 1979 terwille van het nageslacht 100.000 bomen te helpen planten. Bovendien werd gevraagd om daar stante pede –aujourd'hui– mee te beginnen. 's Middags, tijdens de excursie onder leiding van Urban, bezochten we het parc urbain –het stadspark– van Eragny (4½ ha), dat gedurende 1977 en 1978 à raison van 2½ miljoen francs gerealiseerd was. Dit park is ontworpen rond een groep woonschuren, die gezamenlijk het plan les Longues Rayes vormen, waarin tenslotte –per schuur– enkele tientallen gezinnen gehuisvest zullen worden. Dit park, met zijn verschillende pleinen en terrassen, met zijn hoge pyramidale belvédère en zijn fraaie fontein kan, qua opzet, op waardige wijze worden toegevoegd aan de grote collectie historische zowel als nieuwe parken die allemaal op traditionele wijze, overeenkomstig het illustere voorbeeld van Versailles, werden en worden gecconcipieerd.

Hoe moeten de erfgenamen, beheerders van een cultureel erfgoed, reageren als zij –les architectes paysagiste et les jardinistes– de geboorte-aankondiging van het lelijke jonge eendje (de chaos van Cergy-Sud) tussen hun dagelijks te verwerken grote en belangrijke poststukken ontwaren? 'Et voila – l'enfant tard-venu!' Want een nakomertje is het. In la Défense zijn immers al sinds jaren ecologische tuintjes gerealiseerd als harmonisch contrapunt voor l'architecture miroitante –de spiegelarchitectuur– van dit stralende handelscentrum. Michel Corbet heeft hier, als écologiste en in opdracht van het EPAD (Etablissement Public pour l'Aménagement de la Défense) een serie rechthoekige ecologische proefveldjes, gerealiseerd op de grote esplanada van la Défense waar de bomen zijn geplant als soldaten in het gelid; waar met behulp van klei en leem, van pouzzolane (produkt van gesteente uit de omgeving van Puy-de-

aankondiging (op de muur van het stadhuis in Cergy-Pontoise) van boomplantactiviteiten in heel Frankrijk

Dôme), agrodrain (polyester) en styropor (evenals agromousse een kunstmatig verwerkt natuurlijk mos) wordt gedraineerd; waar duizenden vierkante meters synthetisch materiaal (oa sodoca en terram) en polyester (agrofiltre en plantyrig) zijn verwerkt; waar massa's turf zijn gebruikt; waar materialen als vermiculite, perlite en terra-green zijn uitgebuit; waar op plaatsen 1650 kilogram Loire-zand per kubieke meter grond is vermengd en waar tenslotte, let wel, vaak gesproeid moet worden omdat de regen in ons klimaat, niet altijd die hoeveelheid water blijkt aan te voeren die het verwerkte vegetatiemateriaal nu eenmaal, van nature, nodig heeft. Een nakomertje zeker, die chaos in Cergy-Sud, en waarschijnlijk nog een koekoeksjong bovendien. Mon dieu, mon dieu, qu'est-ce-qu'il se passe à Cergy-Pontoise.

De geurbaniseerde zone tussen Le Havre en Parijs, die aan weerszijden van de Seine diep in het land doordringt, wordt op zeven plaatsen doorsneden door brede stroken land die niet bebouwd mogen worden. La ville nouvelle Cergy-Pontoise, die ontstaat door middel van een concentratie van vijftien bestaande dorpen, ligt centraal in een van deze beschermde landschappelijke gebieden, die als longen moeten functioneren voor deze, in de toekomst extreem verdichte, industriële zone.

Cergy-Pontoise zal, gezien zijn uitzonderlijke positie, waarschijnlijk het karakter van een groene stad verkrijgen.

Warnier die, als chef van het bureau d'aménagement, de uitspraak van zijn baas (de directeur van gemeentewerken) als zouden de Fransen de natuur respecteren gaarne onderschrijft, ziet zich, als uitvoerder, toch wel voor een moeilijke taak geplaatst. Tijdens onze eerste rondgang door de dreven van Cergy-Pontoise informeert Warnier, als wij door een boscomplex van tweehonderd hectaren wandelen, dan ook gretig naar de mogelijkheden om een dergelijk gebied te kunnen beheren zonder daarvoor enorme bedragen aan onderhoudskosten te moeten betalen. Die informatie verlangt hij voortdurend tijdens iedere inspectietocht die wij ondernemen, zelfs als wij, enige weken later, s'avonds gedrieën - zijn dochter was toen meegegaan - genoeglijk causerend door het vredige romantische dorpje wandelen dat twintig kilometer westelijk van Cergy-Pontoise gelegen is en waar de Warniers een grote oude boerenhofstede bewonen.

Warnier, de met kamperfoeliegeuren bezwangerde koele avondlucht savourend: 'Als wij er op de een of andere wijze niet in slagen de kostenfactor van het openbaar vervoer aanmerkelijk te verlagen, dan zal de groenvoorziening van Cergy-Pontoise op minder grond gerealiseerd moeten worden dan de helft van het totale oppervlak dat nu voor de realisering van la ville nouvelle is gereserveerd'. Warnier, gehuwd met een planologe, is zeer sensibel voor

de wollige, dichte deken van grijs zaadpluis van de wilde bosrank overdekt tenslotte honderden vierkante meters bos

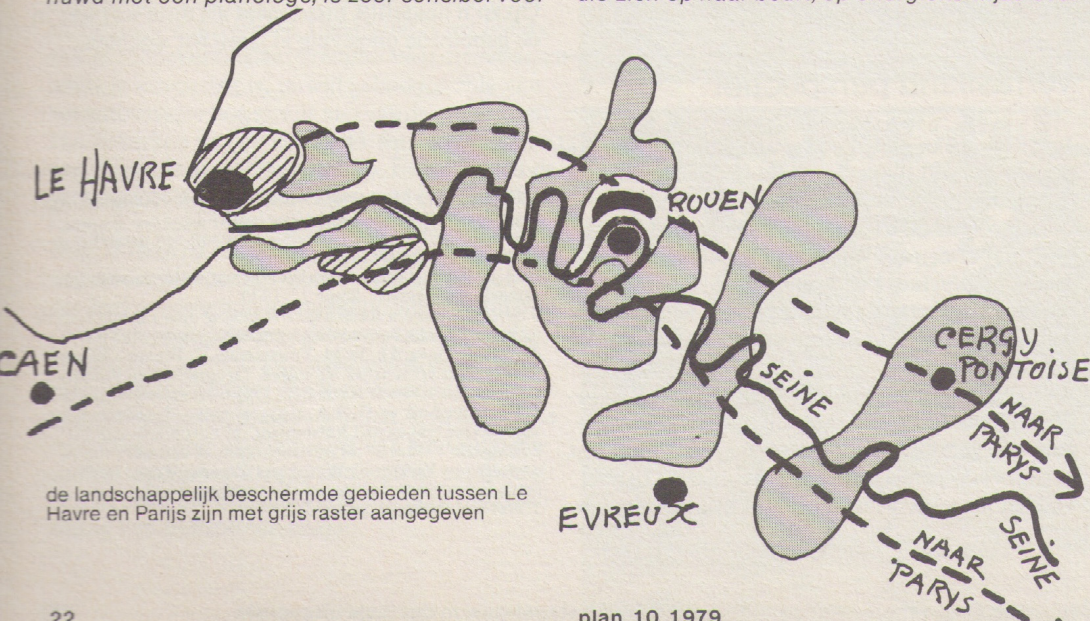
een natuurlijk milieu. Dat is ook de reden waarom hij, hoewel Cergy-Pontoise wordt gebouwd in een reeds beschermd gebied, toch wil dat ook in de directe omgeving van dit stedelijk milieu de groenvoorziening op fifty-fifty basis met de architectuur ontwikkeld wordt. Warnier weet dat er dit jaar een landelijke actie gevoerd wordt die erop gericht is om de bevolking, via de aanplant van honderduizend bomen per jaar, meer bij de verzorging van het milieu te betrekken. Toch vreest hij dat het boscomplex van tweehonderd hectaren zal moeten verdwijnen als een andere vorm van beheer geen haalbare kaart zal blijken te zijn.

Qu'est-ce-qu'il se passera à Cergy-Pontoise. Tweehonderd hectaren grond werden -uitgezonderd een paar kleine, door boswallen omzoomde akkers- tenslotte door de mens prijsgegeven aan de natuur -on respecte la nature- die zich op haar beurt, op energieke wijze over

dit gebied heeft ontfermd. Hele boomgaarden, die deel uitmaken van dit complex werden, eenmaal verlaten door de mens, overwoekerd door de wilde clematis (clématis vitalba). Alle sporen van menselijke activiteit werden door de natuur met behulp van deze fraaie klimplant, op waarlijk grootse wijze met de dekmantel der liefde bedekt. 'De clematis', schrijft abbé H. Coste in zijn grote, driedelige flore descriptive et illustrée de la France, 'is een bitter smakende en zeer irriterende plant; de stengels werden gebruikt in de mandenmakerij; de bladen dienden als veevoer en de jonge uitlopers werden soms door de mens genuttigd'.

Hoewel Coste als membre honoraire de la société botanique de France de natuur toch zeker zal respecteren blijkt hij toch, maar dan als dienstdoend kanunnik te Rodez, godschepping in bepaalde opzichten irritant te vinden.

Die irritatie wordt zowel door de tomeloze groeikracht van de wilde clematis (de bosrank) als door zijn overdadige zaadproductie gewekt. Deze fraaie plant, die kenmerkend is voor kalkrijke gronden, groeit zéér snel tot een hoogte van tien à vijftien meter, om zich tenslotte breeduit en behaaglijk over de kruinen van bomen uit te spreiden. De dekmantel der liefde verandert op die wijze in een dichte verraderlijke deken die alle andere ondergroeiende vegetatie met de verstikkingsdood bedreigt. Warnier, radeloos kijkend naar de meters hoge gordijnen die gevormd worden door duizenden afdalende, met zilvergrijs zaadpluis bezette, taaië ranken van de clematis, hoopt vurig dat iemand hem tijdig kan verlossen van deze grauwe, melan-

de landschappelijk beschermde gebieden tussen Le Havre en Parijs zijn met grijs raster aangegeven

elders worden minstens evenzovele vierkante meters iepenhout gekenmerkt door de signatuur van de iepespintkever

soms annexeert de mens stilletjes een open ruimte in het bos om daar zijn eigen huis...

cholieke en onappetijtelijke uitziende plantenmassa's. *On respecte la nature...* zeker, maar er zijn tenslotte grenzen!

Een tweede tocht, georganiseerd om een indruk te krijgen van de verschillende beplantingstechnieken die rondom Cergy-Pontoise worden toegepast, eindigt in een perceel bos dat zijn haveloze uiterlijk niet te danken heeft aan de duivelse clematis maar aan de activiteiten van een leger van, te lang gerespecteerde, iepespintkevers. In tegenstelling tot bij ons in Nederland, waar men met man en macht bezig is zich tegen de verraderlijke iepespintkevers te weren, schijnt men zich in Frankrijk, tenminste in de omgeving van Cergy-Pontoise, voor deze gevaarlijke infiltranten nauwelijks te interesseren; *on respecte la nature*. De drittig werkende Hollanders, die aangetaste iepen met wortel en al menen te moeten verdelgen, ausrotten, steken scherp af tegen de laconieke Fransen, die geïnteresseerd –men denke aan het *maison d'écologie* in de oude boomgaard van Ecan-court– de loshangende schors van de aangetaste iepen verwijderen om te kunnen zien hoe grondig de iepespintkevers (*scolytus scolytus*) hun werk hebben verricht. Zullen tenslotte niet alle iepespintkevers verdwenen zijn als alle iepen dood zijn? Een mogelijkheid om dit zieke iepenbos te fatsoeneren is wellicht dat alle aangetaste bomen worden wegegehaald zodat zij, liggend op de grond, snel zullen verrotten in de dichte, welig groeiende bodembedekkende vegetatie die zich in dit vochtige bos bijzonder blijkt thuis te voelen. In Frankrijk zal de iep waarschijnlijk uit het landschap verdwijnen, zolang men nog niet de beschikking heeft over nieuwe resistente rassen. Het gevarieerde karakter van het Franse bosbestand zal, door het verdwijnen van één boomsoort, nauwelijks geschaad worden. Hoewel Warnier deze verarming van de vegetatie betreurt, zag hij zich toch gaarne verlost van de aanwezigheid van de fraaie wilde bosrank.

...en haard te kunnen bouwen. Op basis van vrijwilligheid zou de crematie van de aangetaste en dode iepen hier zéér goed kunnen plaatsvinden

Lesiecki had al enkele malen het voorstel gedaan om een bezoek te brengen aan Chanteloup-les-Vignes, een dorp dat ligt op de westelijke oever van de Seine ongeveer tien kilometer zuidelijk van Cergy-Pontoise. Maar zelfs als Lesiecki, als motivatie voor dat bezoek, vertelt dat een architect, zuid-oostelijk van Chanteloup, tegen de wil van alle inwoners inclusief die van de gemeenteraad van 'de zingende wolf-tussen-de-wijngaarden' een satellietstad doet verrijzen zelfs dan wordt mijn nieuwsgierigheid, in eerste instantie, nog niet gewekt. Het verschijnsel van het optreden van bepaalde vormen van dictatoriale architectuur komt zó algemeen voor dat ik niet van plan ben om mij, hals over kop, onder leiding van Lesiecki zuidwaarts te spoeden zelfs als bij nadere informatie blijkt dat het hier een uitbarsting van creativiteit betreft van Emile Aillaud. Juist omdat het werk van Aillaud overbekend is wordt mijn interesse voor de stedenbouwkundige ontwikkeling ten zuiden van Chanteloup pas gewekt als ik een paar plankkaarten heb bestudeerd waarop de ideeën worden verduidelijkt die ten grondslag liggen aan het plan 'Schéma Directeur'.

Al vanaf 1956 probeert men de stedenbouwkundige ontwikkeling rondom Parijs meer planmatig te laten verlopen. Sinds dat jaar wordt gewerkt volgens Le Plan d'Aménagement et d'Organisation Générale de la Région Parisienne – korter gezegd volgens P.A.D.O.G. – waardoor voornamelijk transportproblemen werden opgelost. (Twee ringwegen ontstaan rondom Parijs nl de Boulevard Périphérique en de Autoroute interurbaine de Seine et Oise).

P.A.D.O.G., dat als tienjarenplan bedoeld was en dat oa verantwoordelijk was voor de realisatie van La Défense, blijkt sinds 1963, als gevolg van de bevolkingsexpositie niet meer te voldoen. In 1965 wordt daarom het nieuwe plan 'Schéma Directeur' geïntroduceerd. Opnieuw worden eerst de vervoersproblemen aangepakt. De R.E.R. –Réseau Express Régional, een combinatie van métro en ondergrondse spoorwegen – wordt uitgebreid waardoor capaciteit en snelheid van de bestaande metro worden verdubbeld. Bovendien zal het beleid, dat gebaseerd wordt op de uitgangspunten van het plan 'Schéma Directeur', zich véél ruimer in de tijd kunnen ontwikkelen, (amenderen van het basisplan) en zullen de nieuw uit te voeren stedenbouwkundige projecten een véél grotere concentratie gaan vertonen. Reeds in 1968 moet het plan 'Schéma Directeur' opnieuw worden aangepast omdat rondom Parijs géén acht nieuwe satellietsteden gebouwd zullen worden maar vijf.

In Chanteloup-les-Vignes is Emile Aillaud inmiddels bezig met de realisatie van zijn derde grenspaaltje. Met behulp van een speciale fabriek, die even ten zuiden van Chanteloup-les-Vignes is gebouwd, blijkt Emile Aillaud in staat te zijn, als architect, aan iedere vraag te kunnen voldoen. Hier in Chanteloup-les-Vignes, waar de grote kindervriend-architect Aillaud mag produceren tegen de wil van een hele dorpsge-

hoewel de speelse detaillering van de gevels waarschijnlijk anders zou doen vermoeden, kan vriend mijn paard –te gast bij de zingende wolf– een geeuw van verveling niet onderdrukken

meenschap in, betreft het opnieuw een project voor sociale woningbouw dat, overeenkomstig La Grande Borne, als laagbouw zal worden gerealiseerd. De gemiddelde huurprijs bedraagt ruim vier francs per m². Opnieuw, maar nu onder leiding van Lesiecki word ik –voor de derde maal– geconfronteerd met een stereotype vorm van architectuur die een bepaald niveau van kinderlijk denken schijnt te willen fixeren. Toonkamer voor decorbouwers?

Het enige mecaniek dat hier op dit uur van de dag werkt, blijkt een turk te zijn die een bonte verzameling oosterse tapijten tracht te slijten. Omdat er –behalve wij beiden– op straat kip noch kraai te zien is, belt de kledenkoopman flegmatisch en systematisch bij iedere deur aan; deurtje open, poppetje gezien kastje gaat weer dicht. Als hij ziet dat hij door ons, vanaf de andere kant van het plein, wordt gefotografeerd beduidt hij ons, met de linkerhand, te wachten. Hij steekt het plein recht over en houdt zijn rechterhand geopend voor ons op. Als ik vraag waarom hij dat doet antwoordt hij rustig en za-

'de Fransen van tegenwoordig hebben moeite de maatschappij waarin zij leven te begrijpen'

Giscard d'Estaing – Démocratie française ▶

in afwachting van inwoners of van vermoeide passanten, stofferen vier lege zitbanken, keurig in carré geformeerd, een rustiek hoekje tussen enkele huizenblokken in Chanteloup-les-Vignes...

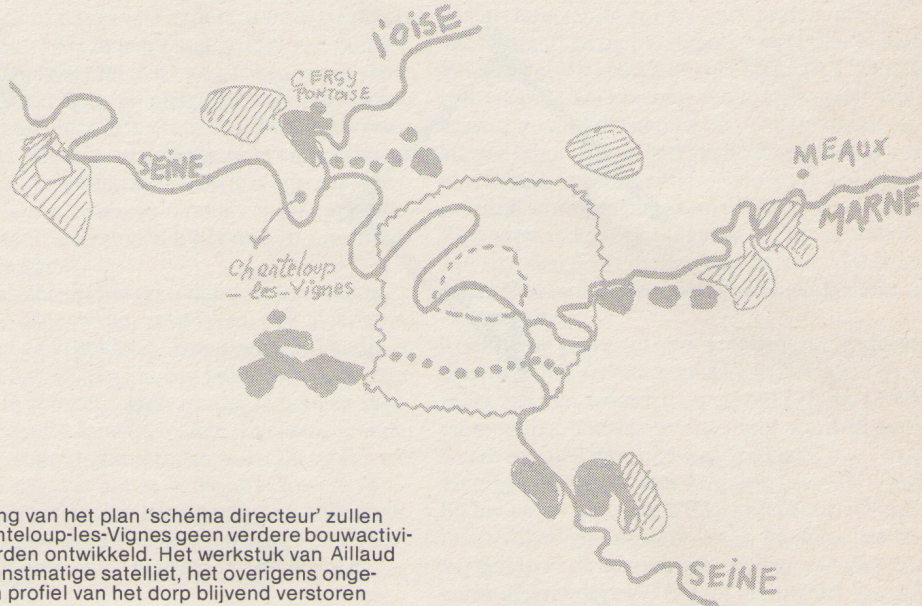
kelijk. 'De heren hebben mij gefotografeerd dus zijn zij mij geld verschuldigd'. Als ik hem vertel dat wij hier namens de gemeente werkzaam zijn gaat zijn hand geruisloos weer dicht, lacht hij vriendelijk en begrijpend en verdwijnt hij ten spoedigste achter één van de vele zetstukken die hier door Aillaud worden geëxposeerd.

Werd Aillaud hier, van staatswege, doelbewust te werk gesteld om, vooruitlopend op het eerste plan 'Schéma Directeur', het pad te effenen voor alle architecten - nieuwlichters die nog, volgens plan, zouden moeten volgen? Heeft hogerhand het unanieme protest van de inwoners van Chanteloup moeten ignoreren omdat voor een bureaucratie plannen nu eenmaal heiliger zijn dan mensen? Bureaucraten zijn toch ook van goeder wille?

Giscard d'Estaing - in zijn gepubliceerde toekomstvisie 'Democratie française' - 'In onze maatschappij moeten communicatie en participatie voorop staan' en 'Zichzelf overtreffen, teneinde door een meer duidelijke deelname aan de gemeenschap, de communicatie te her-

...waar de verveling vaste voet gekregen schijnt te hebben

na wijziging van het plan 'schéma directeur' zullen rond Chanteloup-les-Vignes geen verdere bouwactiviteiten worden ontwikkeld. Het werkstuk van Aillaud zal, als kunstmatige satelliet, het overigens ongeschonden profiel van het dorp blijvend verstoren

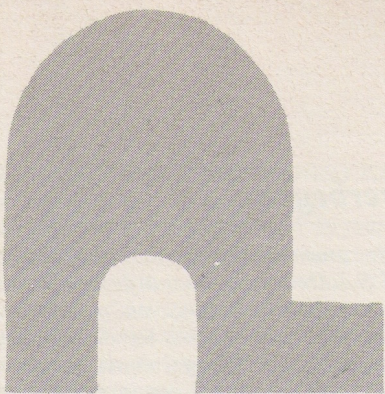

'elk monopolie is een potentieel misbruik. De gemeenschap - die daartoe behoefte heeft aan de steun van de openbare mening - moet het bestrijden en uitroeien. Een bewuste gemeenschap moet zelf richting geven aan haar ontwikkeling'

stellen die door onze maatschappij van beton en ambtelijke formules verbroken werd' of 'De sociale communicatie herstellen, die verbroken is door het hedendaagse gigantisme en de hedendaagse anonimiteit, moet één van de belangrijkste taken van onze maatschappij worden' tenslotte 'Wij willen de mens terugvinden in de stad, in het bestuur, in de onderneming, en via de verenigingen opnieuw mensengemeenschappen creëren. Niet om, zoals in de oude plattelandssamenleving, het individu in een keurslijf van belemmeringen op te sluiten (sic-leR), niet om het zoals in de collectieve maatschappij, op te laten gaan in een massa die gemanipuleerd wordt, maar om aan het individu zijn broederlijke dimensie terug te geven, de dimensie van warmte en verbondenheid'. Aillaud danst, in Chanteloup, volgens de pijpen van zijn meesters terwijl de bevolking, werkend tussen de wijngaarden, zich waarschijnlijk af-

vraagt wat Giscard d'Estaing bedoelt als hij, bijna aan het slot van zijn betoog, neerschrijft 'Om de pluralistische maatschappij te kunnen besturen moet de staat niet op terreinverovering uit zijn en niet eigenmachtig optreden'. Het is zondag. De bouwfabriek van Aillaud is dicht. Veel muurvlakken in Chanteloup-les-Vignes zijn nog niet van de noodzakelijke muurdecoraties voorzien. Omdat ik zowel de duivelse smidse van de zingende wolf wil bezoeken als het aardse paradijs in volle glorie wil aanschouwen stel ik Lesiecki voor om nu maar eerst naar Cergy-Pontoise terug te keren. 'Van nature is een collectivistisch systeem, dat het individu verloochent en verdrukt, in strijd met de aspiraties van de Fransen' aldus Giscard d'Estaing. Een tweede bezoek aan de zingende wolf zal nodig zijn om te zien of de bevolking alsnog de kans gekregen heeft om een achtergrondkoortje te kunnen vormen voor het solistisch optreden van Emile Aillaud.

De tabula rasa die de moderne architecten veelvuldig in hun creaties verwerken, geven ook de inwoners van Cergy-Pontoise de gelegenheid tot literaire zelfbevreddiging. Zo maakte een fanaticus gebruik van de nog maagdelijke spierwitte wanden van de betonnen voetgangerstunnel, die in la nouvelle ville de verbindingsschakel vormt tussen het centrale plein dat voor het culturele centrum gelegen is en de meer dan fraaie parktuinen achter de préfecture. Hij schreef dat God diep in zijn hart met dit alles waarschijnlijk toch wel de draak stak. Misschien voelde Lucien Kroll, als bouwfanaat, wel een soortgelijke behoefte in zich opkomen om het op de muren uit te schreeuwen, toen hij, voor de zoveelste maal volkomen gedesillusioneerd, na zijn vertrek uit Vincourt in La Défense was aangekomen. Hoewel hij op weg naar huis was (Brussel) besloot hij plotseling –Dieu tout au fond de lui-même s'en fout– toch rechtsomkeert te maken en weer terug te keren naar Vincourt.

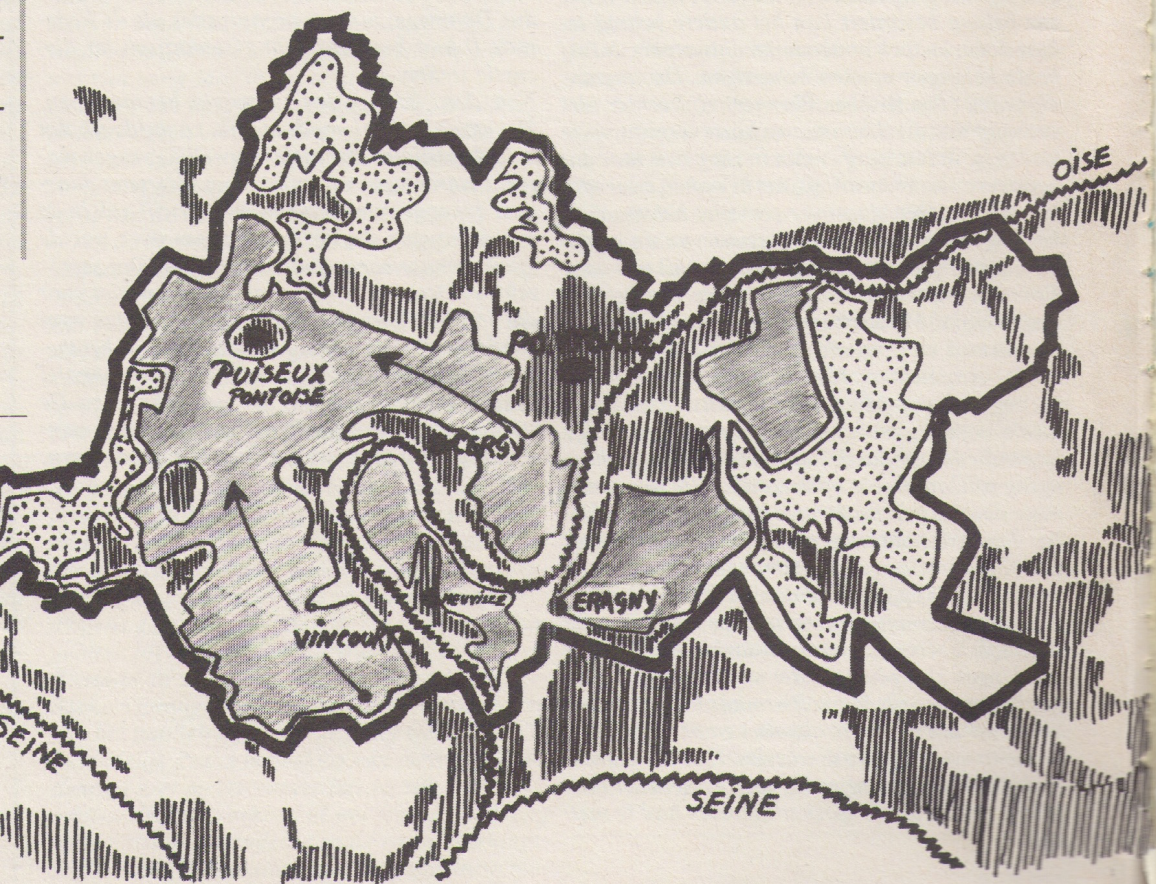
Als liefhebber van een goed Frans wijntje stapt Lucien binnen bij een wijnhandelaar die zijn be-

drijf heeft ondergebracht in een oude boerderij gelegen op een terrein dat grenst aan dat waarop hijzelf honderddertig woningen moet bouwen die gezamenlijk het plan 'Vignes Blanches' zullen vormen. De wijnhandelaar, die vraagt of Kroll in de omgeving van Vincourt woont –tiens, vous êtes du coin?– krijgt van de normaal niet zo spraakzame Lucien te horen dat dat niet zo is en dat hij architect is. Het toeval wil dat de wijnhandelaar, tegen de wil van vrijwel alle weldenkende omwoners in, zich privé bezig houdt met het volledig herstel van zijn oude boerderij.

'In Vincourt', zegt hij tegen de inmiddels meer geïnteresseerde architect, 'heb ik een klein groepje kunnen vormen van inwoners die het specifieke karakter van het dorp willen behouden'. Kroll vertelt dat hij naar Vincourt gekomen was om deel te nemen aan een informatieve bijeenkomst die daar door het bureau d'aménagement van Cergy-Pontoise was georganiseerd in verband met toekomstige bouwactiviteiten in en rondom Vincourt, een dorp ten westen van Neuville-sur-Oise op de westelijke oever van de Oise. Er was echter behalve Kroll geen kip verschenen.

'Weet uw groepje belangstellenden dan niet dat binnenkort in Vincourt tweeënehalfduizend woningen zullen worden gebouwd en dat men inmiddels in Cergy-Pontoise besloten heeft dat ik, in onderling overleg en samenwerking met de inwoners van Vincourt, deze klus zal moeten klaren?'

'Er zijn een paar dorpelingen die, evenals u, bij mij komen om nu en dan een goed wijntje te kopen en en passant te informeren of ik toeval-

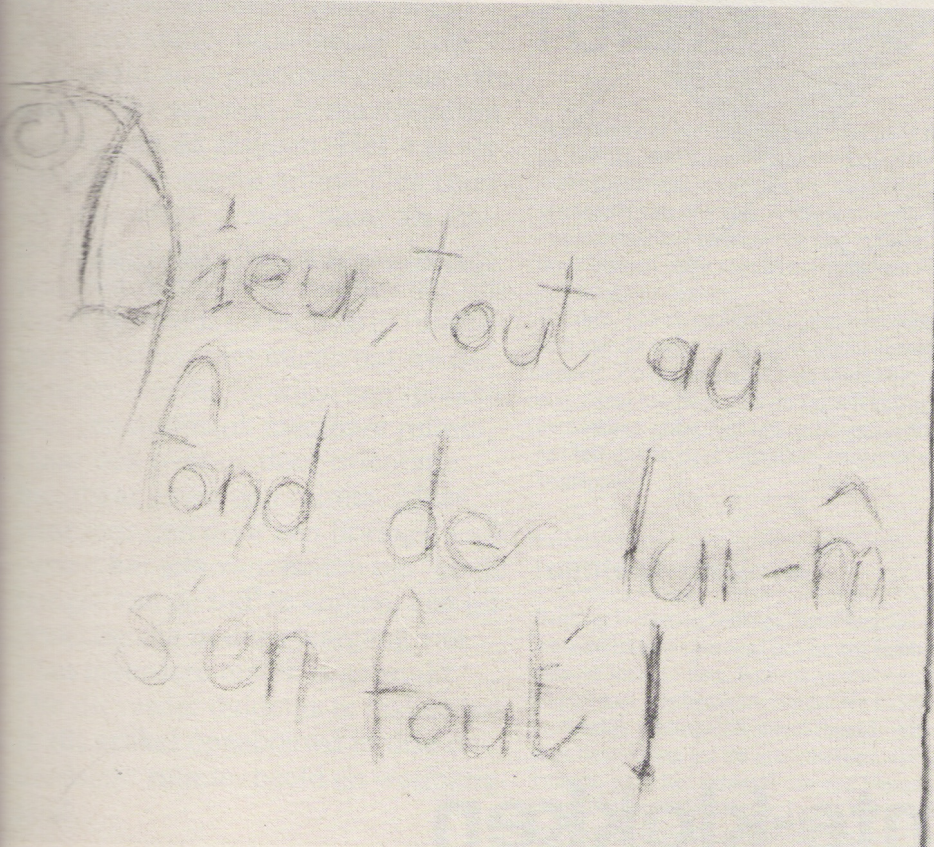

uitzicht op de parktuin, achter de Préfecture van Cergy-Pontoise, vanuit de voetgangerstunnel die botanische ...

... en menselijke activiteiten schijnt te stimuleren

lig iets over de plannen weet die men in la nouvelle ville Cergy-Pontoise, met betrekking tot Vincourt, inmiddels ten burele heeft uitgebreid. Ik moet deze mensen dan vrijwel altijd nee verkopen, maar nu ik weet dat u hier waarschijnlijk zult gaan bouwen zal ik belangstellenden wel naar u toesturen'.

Twee weken later wordt Kroll, in de verzakte keuken van de wijnhandelaar, verwelkomd door een kleine groep conspirateurs. Deze samenzweerders organiseren met spoed, onder leiding van Kroll, een tweede vergadering in het gemeentehuis van Vincourt die ook zal worden bezocht door de burgemeester van Jouy-le-Moutier. Zelfs besluiten allen gezamenlijk om enkele weken later op de markt te gaan staan in Cergy-Pontoise, die daar iedere zondagmorgen wordt gehouden, om de marktbezoekers te vertellen hoe zijn Vincourt het plan 'Vignes Blanches' willen realiseren.

Gestimuleerd door Lucien, als grote animator, heeft men in principe besloten dat er in ieder geval géén brute scheidingslijn zal mogen ontstaan tussen het oude en het nieuwe Vincourt; dat het nieuwe Vincourt geen exclusief, luxueus karakter zal mogen krijgen; dat handwerkslieden en middenstanders zich zullen mogen vestigen op basis van gezonde concurrentieprincipes, en dat het te snelle autoverkeer aan beperkende maatregelen zal worden onderworpen. Deze snelheidsvermindering van het doorgaande verkeer wil Kroll realiseren door de straten zodanig te versmallen dat de automobilisten geen kans meer krijgen om als gemotoriseerde duivels door het dorp te vliegen.

In december 1978 luidt men al de bel voor de zesde ronde, omdat men het totale plan – le plan masse des Vignes Blanches – nogmaals grondig wil herzien. Op dat moment is het aantal actieve gezinnen al tot twintig uitgegroeid. Bovendien blijkt dat inmiddels ook andere inwoners van Vincourt zich voor deze zaak zijn gaan interesseren. De architectonische vloedgolf die Vincourt nadert vanuit de richting Cergy-Pontoise blijkt zich namelijk voort te bewegen met de snelheid van een meteoriet: 'Avec l'effet météorite', aldus Kroll (3000 woningen per jaar).

Die hoge snelheid is wellicht verklaarbaar als men bedenkt dat Vincourt halfweg gelegen is tussen Eragny en Puiseux en dat tenslotte in Puiseux het grootste en belangrijkste deel van Cergy-Pontoise zal worden gebouwd. In totaal is uiteindelijk 10.850 ha nodig – een oppervlakte die gelijk is aan die van de stad Parijs – om de complete droom van de laatste nieuwe stad die in Frankrijk wordt gebouwd te verwerkelijken. Hiervan zijn rondom de huidige Préfecture pas 4000 ha gebruikt. Het voorspel – les préludes – is geëindigd, het ware spel kan beginnen. Men heeft het studieprogramma, dat voorafging aan de bouw van de tweede helft van Cergy-Pontoise, versneld om in ieder geval in 1978 met de bouw te kunnen beginnen. De excursie naar Eragny onder de bezielende leiding van Urban, had dus daarom een extra feestelijk tintje, omdat in Eragny, dat het zuidelijkste punt vormt van de brede nog te urbaniseren strook tussen Eragny en Puiseux, de bouw inmiddels is begonnen.

Vincourt ligt midden in deze te urbaniseren strook en dus midden in een brede golfstroom van nieuwe stedenbouwkundige activiteiten. Zowel aan deze zijde van het huidige Cergy-Pontoise als aan de noordzijde van la ville nouvelle zijn de legerscharen in beweging gekomen en is de opmars naar Puiseux begonnen: Dieu tout au fond de lui-même s'en fout!